

Мундарижа

Оглавление

Кириш.....	3
1-bob. Электрон услубий таъминотларни ишлаб чиқиш ва уларнинг классификацияси бўйича мавжуд манбалар таҳлили	5
1.1 Электрон услубий таъминотлар яратиш бўйича мавжуд манбалар таҳлили	5
1.2 Электрон дидактик воситаларнинг амалий машғулотларни ўтказишдаги самарадорлиги	6
1.3 Махсус яратиладиган электрон услубий таъминотга қўйиладиган асосий талаблар	8
1.4 Масаланинг қўйилиши ва унинг долзарблигини асослаш	6
2-bob. Амалий машғулотлар учун электрон услубий таъминотларни яратиш талаблари ва воситалари.....	8
2.1. A4DeskPro дастурида Web саҳифа яратиш бўйича назарий маълумотларни шакллантириш	12
2.2. HTML to Chm dasturi yordamida elektron услубий таъминот tayyorlash	16
2.3. Электрон услубий таъминот яратиш учун компьютернинг техник таъминотига талаблар	24
3-bob. Амалий машғулотлар учун мультимедиали дастурий маҳсулот ишлаб чиқиш.....	25
3.1. A4DeskPro дастурида Web саҳифа яратиш бўйича электрон услубий таъминотни яратиш технологияси.....	25
3.2. Электрон услубий таъминотдан фойдаланиш йўриқномаси	27

3.3. Ўқитиш жараёнига технологик ёндашиш (педагогик технология)нинг ўзига хос хусусиятлари	29
3.4. " A4DeskPro дастурида Web саҳифа яратиш" машғулотида замонавий ахборот технологиялари асосида ўқитишни ташкил этиш	30
4-боб. Ҳаёт фаолияти хавфсизлиги.....	33
4.1. Elektron услубий таъминот ishlab chiqishda kompyuter xonalarida hayot faoliyati xavfsizligi	33
4.2. Компьютердан фойдаланиш жараёнида атроф-муҳит муҳофазаси масалалари.....	35
Хулоса.....	37
Фойдаланилган адабиётлар рўйхати.....	38

Кириш

«Мен ХХІ аср маънавият асри,
маърифат асри, илм-фан ва маданият ва
ахборот асри бўлишига қатъиян
аминман»

И.А.Каримов

Ўзбекистон Республикаси мустақилликка эришгандан кейинги ўтган даврда мамлакатимиз ижтимоий иқтисодий ҳаётининг соҳалари қатори халқ таълими тизимини ислоҳ этиш бўйича ҳам улкан ишлар амалга оширилди. Бугунги кунда амалдаги «Таълим тўғрисида»ги Қонун талабларидан келиб чиқиб таълим йўналишида муайян янгилик, ўзгаришлар дастлабки ижобий натижаларни бермоқда. Таълимда узлуксизликни таъминлаш ва умуман, таълим тизимини ривожлантириш ишларига мамлакатимиз Президенти И. А. Каримовнинг бош бўлиши ҳамда шахсан бу соҳанинг ривожига қароқчилик олиш ҳам жаҳон мамлакатлари таълим тизими тараққиёти тарихида ва бугунги кунда ҳам нодир ҳолатдир.

Туб ислохотларни амалга ошириш, бозор муносабатларини шакллантириш энг аввало ходимларнинг иқтисодий билимига боғлиқдир. Кишиларда иқтисодий тафаккурни шакллантирмасдан туриб чуқур ўзгаришлар қилиб бўлмайди.

Prezidentimiz Islom Karimovning 2016 yil 15 yanvar kungi mamlakatimizni 2015 yilda ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish yakunlari va 2016 yilga mo'ljallangan iqtisodiy dasturning eng muhim ustuvor yo'nalishlariga bag'ishlangan Vazirlar Mahkamasi majlisidagi ma'ruzasida "... Shuni ta'kidlash lozimki, bugungi kunda jahon miqyosida yaratilayotgan yalpi ichki mahsulotning taxminan 5,5 foizi axborot-kommunikasiya texnologiyalari sohasiga to'g'ri kelmoqda. Nufuzli xalqaro ekspertlarning fikriga ko'ra, 2020 yilda bu ko'rsatkich 9 foizdan oshadi..." – degan aniq fikrlarni keltirib o'tdilar. Bu fikrlarini o'zi ham ko'rsatib turibdiki, biz bo'lg'usi o'qituvchilar oldiga bugungi kun talabiga to'la javob beradigan mutaxassislarni tayyorlashdek juda katta mas'uliyat yuklanayotganligidan dalolat beradi.

Келажакда буюк давлатни қуриш тафаккури, дунёқароши ўзгарган ходимларимиз, мутахассисларимизга кўп жихатдан боғлиқдир. Янгича фикрлайдиган, бозор шароитларида муваффақиятли хўжалик юритадиган, юксак малакали, чуқур билимли мутахассисларни тайёрлаш давр талаби бўлиб қолди. Мамлакатимиз ривожланган давлатлар қаторидан мустахкам ўрин эгаллаши учун замонавий компютер технологияларини ҳаётимизнинг барча жабхаларига кенг жорий этиб келинмоқда.

Мавзунинг долзарблиги. *A4DeskPro* дастурида *Web* саҳифа яратиш бўйича электрон услубий таъминот яратмоқчи бўлган мазкур электрон услубий таъминот 5111000 – Касбий таълим (Информатика ва ахборотлар технологияси) йўналиши ўқув режасининг таркибидаги фанларнинг бири ҳисобланган *Web* дастурлаш, ундаги мавзуларда талабаларни компютер саводхонлиги бўйича чуқур билимлари, дастурлаш тилларидан *html*, Интернет технологиялари ҳамда электрон саҳифаларни яратишнинг дастурий воситаларини ўргатиш асосий масала қилиб олинади.

Битирув малакавий ишида келтириб ўтилган мавзу бўйича ҳозирги кунда етарлича адабиётлар мавжуд эмаслиги, дастурларнинг мураккаблик даражасига қараб намуналарни келтириб ўтилиши лозимлигини эътиборга оладиган бўлсак, бу ўқувчилар учун биров яратиладиган электрон услубий таъминотдан фойдаланишда ечиладиган масала учун йўналиш бўлиб хизмат қилади. Услубий таъминотни яратишдан асосий мақсад, ўртадаги мана шу камчиликларга биров бўлсада барҳам бериш ва талабаларни мустақил таълим олишлари учун имкон яратиш беришдан иборат.

Бугунги кунда интернет саҳифалари, олийгоҳ ва касб-хунар коллежларида электрон кутубхоналарнинг катта имкониятларини эътиборга оладиган бўлсак, айтиш мумкинки электрон услубий таъминотга бўлган талаб жуда ҳам катта. Чунки, электрон кутубхоналарни бойитиш ва ундан фойдаланувчилар сонини кўпайтириш бугунги кунда энг долзарб вазифалардан бири ҳисобланади.

Бундай ташқари, дарс машғулотида давомида ҳам электрон услубий таъминотдан фойдаланиш ва керакли маълумотлар билан талабаларни таъминлаб туриш ўқитувчига адабиёт масаласида биров энгилликлар яратиш беради.

Юқоридаги келтириб ўтилган фикрларга хулоса сифатида айтиш мумкинки, битирув малакавий ишида берилган A4DeskPro дастурида Web саҳифа яратиш бўйича электрон услубий таъминот яратиш мавзуси бугунги кун нуқтаи назаридан долзарб масала ҳисобланади.

Битирув малакавий ишининг мақсади ва вазифалари. Таълимда ёшларни шахсий ўқув қобилиятларини рўёбга чиқариш ва уларни ривожлантириш катта аҳамият касб этади. Таълим тизимини ҳаёт билан, давлатимиз сиёсати билан боғлаш принципи Олий таълим тизими, Ўзбекистон мактаблари, касб-хунара коллежлари, олийгоҳлар олдида турган энг муҳим вазифа бўлиб қолади. Ҳозирги даврда келажаги буюк давлат қуришга ва дадил қадамлар билан бу вазифани амалга оширишга қодир бўлган баркамол авлодга таълим-тарбия бериш таълимнинг асосий вазифаси ҳисобланади.

Демак, «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури» талабларидан келиб чиқиб, бугунги кун ҳар бир ёшдан, ҳар бир талабадан яхши мутахассис бўлишни, ўзи эгаллаган соҳанинг моҳир устаси бўлишни талаб қилади. Шундан келиб чиқиб, турли фанларни ўзлаштиришда талабаларнинг мустақил тайёргарликларига алоҳида этибор берилади. Мустақил тайёргарликнинг энг мақбул йўлларида бири бу мустақил ишлашдир.

Топшириқларни бажариш талабанинг мустақил таълим олишининг энг маҳсулдор даври бўлиб, мустақил таълимнинг ушбу шаклидан фойдаланиш юқори малакали мутахассис тайёрлашга асос бўлиб хизмат қилади.

Бу фикрлар асосида айтиш мумкинки, битирув малакавий иши мавзуси асосидаги масаланинг асосий мақсадларидан бири, A4DeskPro дастурида Web саҳифа яратиш бўйича электрон услубий таъминот яратиш учун талабалар ва ўқитувчиларга қўлланма сифатидаги электрон услубий таъминотни яратиш ва бу асосда ўқув жараёнининг сифат кўрсаткичларини янада оширишдан иборат.

Bitiruv malakaviy ishining tuzilishi. *A4DeskPro* dasturida Web sahifa yaratish bo'yicha elektron uslubiy ta'minot yaratish mavzusi bo'yicha tayyorlangan malakaviy bitiruv ishi asosan quyidagi qismlardan tashkil topgan. Bular, kirish, asosiy qism, hayot faoliyati xavfsizligi, xulosa va foydalanilgan adabiyotlar bo'limlaridan iborat.

Bitiruv malakaviy ishining kirish qismida O'zbekiston respublikasining ta'lim axborot tarmog'ini tashkil etish bo'yicha amalga oshirilayotgan ishlar, mavzuning dolzarbligi hamda bitiruv malakaviy ishining tuzilishi bo'yicha zaruriy ma'lumotlar keltirib o'tiladi. Mavzuning dolzarbligi, uning bugungi kun nuqtai nazaridan talqin qilinib, uning haqiqatda dolzarb masala masala ekanligi asoslab beriladi.

Asosiy qism esa, 4 ta bob, xulosa va foydalanilgan adabiyotlar ro'yxatidan tashkil topgan bo'lib, 1-bobda *A4DeskPro* dasturida Web sahifa yaratish bo'yicha elektron uslubiy ta'minot yaratish bo'yicha elektron uslubiy ta'minot yaratish oid manbalar tahlil qilinib, asosiy masala shakllantirib olinadi. Xususan, elektron sahifa yaratish tillari va dasturiy vositalari tarixi, ularni rivojlanish bosqichlarini o'rganish, mustaqil ta'limni tashkil etishda elektron uslubiy ta'minotlardan foydalanishni o'quv jarayonidagi ahamiyatini asoslash orqali masalani hal qilish lozim bo'lgan qismini ajratib olish va masalaning qo'yilishi keltirib o'tiladi.

2-bobda *A4DeskPro* dasturida Web sahifa yaratish bo'yicha elektron uslubiy ta'minot yaratish va uni o'rnatish talablari, dasturiy mahsulotlar va Web-saytlar yaratish vositalarini tahlil qilish asosida mavzuga tegishlisini ajratib olish, *A4DeskPro* dasturi imkoniyatlarini ochib berish, dasturiy ta'minotni o'rnatish talablari va o'rnatish bosqichlarini shakllantirish amalga oshiriladi. SHuningdek, *A4DeskPro* dasturida shablonlar, rasmlar va multimedia imkoniyatlardan foydalanishni tashkil etish bosqichlarini asoslash va tahlil qilish masalalari ko'rib o'tiladi.

3-bobda *A4DeskPro* dasturida sahifalar yaratish bo'yicha multimediali dasturiy mahsulot ishlab chiqish, *A4DeskPro* dasturida Web sahifa yaratish algoritmini ishlab chiqish, *A4DeskPro* dasturida Web sahifa yaratish hamda Yaratilgan sahifani qo'llash yo'riqnomasini ishlab chiqish ishlari amalga oshiriladi.

Hayot faoliyati xavfsizligi bo'limida elektron sahifalar ishlab chiqishda kompyuter xonalarida hayot faoliyati xavfsizligi qoidalarini ishlab chiqish, shuningdek kompyuter xonasiga bo'lgan gigienik talablar va uning yoritilishini tahlil qilish va qoidalarini ishlab chiqish vazifalari amalga oshiriladi. SHuningdek, umumiy tahlillari keltirib o'tiladi.

Xulosa va foydalanilgan adabiyotlar bo'limlarida esa, bitiruv malakaviy ishini bajarish bo'yicha umumiy xulosalar, takliflar va ishni bajarish jarayonida foydalanilgan adabiyotlar hamda tavsiya etiladigan qo'shimcha adabiyotlar keltirib o'tiladi.

Malakaviy bitiruv ishining izoh bo'limida yaratilgan dastur matni keltirib o'tiladi. SHuningdek, shu mavzuga tegishli bo'lgan internet ma'lumotlari ham keltirib o'tiladi.

1-bob. Elektron uslubiy ta'minotlarni ishlab chiqish va ularning klassifikasiyasi b'ycha mavjud manbalar ta'hlili

1.1 Elektron uslubiy ta'minotlar yaratish b'ycha mavjud manbalar ta'hlili

Biz yuqorida ikki turdagi, ya'ni **exe** va **chm** ko'rinishda elektron uslubiy ta'minotlar tayyorlovchi dasturlar imkoniyatlari bilan tanishib chiqdik. Ushbu dasturlar bilan ishlash jarayonida sodda elektron uslubiy ta'minot tayyorlash bosqichlariga to'htalib o'tildi.

Axborot asrida insoniyat tarixida sanoat va fan olamida olamshumul yutuqlar qo'lga kiritildi. Dunyoda axborot eng qimmat narsaga aylandi. Kompyuter ixtiro qilinishi insonlar bajaradigan yumushlarni yengillashishiga olib keldi. Fan, ta'lim sohaslarida o'qitish o'rganishning zamonaviy vositalari joriy qilindi. Endilikda elektron uslubiy ta'minotarning bu sohadagi ahamiyati yanada oshmoqda. Dastlab elektron uslubiy ta'minotlar oddiy matn ko'rinishida bo'lsa hozirda turli tasviriy ko'rinishlarini ham o'zida mujassamlashtirmoqda.

Bizga ma'lumki inson axborotni ko'rganda uni oddiy eshitib yoki o'qigandan ko'ra ko'proq eslab qoladi. Anashu taraflarni hisobga olgan holda elektron uslubiy ta'minot tayyorlash uni yashash davrini uzoq bo'lishga olib kelish mumkin.

Turli animatsiya tayyorlovchi dasturlar ishlab chiqilishi elektron uslubiy ta'minot tayyorlash sohasida ham sifatli bo'lgan elektron uslubiy ta'minotlar tayyorlashga olib keldi.

Endilikda elektron uslubiy ta'minot yaratuvchi dasturlar yordamida Flash, 3D Max va boshqa turdagi animatsiyalarni, turli video va audio fayllarni elektron uslubiy ta'minot tarkibida qo'llash imkoniyatlari paydo bo'ldi.

Bu imkoniyatlardan qay darajada qulay foydalanish elektron uslubiy ta'minot tayyorlovchining mahorati va psixologik tomondan yondoshishiga bo'g'liq.

Hozirda Internet texnologiyalari ham jadallik bilan rivojlanmoqda. Internet orqali ta'lim beruvchi maxsus repetitor va saytlar mavjuddir. Masofadan turib o'qish texnologiyalari hayotga joriy qilinmoqda. Bu ta'lim oluvchilarga ancha qulayliklar tug'dirmoqda. Bunda talabalar o'z yurtida turib boshqa davlatning oliygohlarida o'qishi va o'sha oliygoh diplomiga ega bo'lishi mumkin.

Albatta but ta'lim jarayonida elektron uslubiy ta'minotning ahamiyati kattadir. Chunki talaba doim ham Internetdan foydalana olmasligi mumkin. Ana shu paytda o'ziga oliygoh yoki boshqa biror ta'lim muassasi tomonidan berilgan elektron uslubiy ta'minot va qo'llanmalardan foydalanishga to'g'ri keladi.

AQSH va ko'plab G'arb davlatlarida bu sohaga jiddiy e'tibor qaratilgan. O'zbekiston sharoitida ham ta'lim sohasida elektron uslubiy ta'minotlar ishlab chiqish va ularni amaliyotga tabiq etishning chora va tadbirlari ishlab chiqilgan.

1.2 Электрон дидактик воситаларнинг амалий машғулотларни ўтказишдаги самарадорлиги

Талабаларга фан сирларини ўргатиш - бу электрон маълумотлар, энциклопедиялар, таълим берувчи дастурлар, таълим олувчилар билимини автоматик назорат қилиш воситалари, электрон ўқув нашри сифатида кўриб чиқиладиган ягона дастурли услубий мажмуалардаги электрон қуланмалар, тренажерлар ва виртуал стендлар каби электрон воситаларни яратишга интилиш ҳисобланади. Таҳлилий ишларимиз натижаларига кўра мамлакатимиз ўқув юртига кириб келаётган замонавий компьютерлар асосида ўқув юртига ахборотлаштиришга интилиш жараёни таълимда электрон қуланмалар учун йўл очиб бермоқда. Таълимни ислоҳ қилиш шундай электрон қуланма яратишни талаб қиладики, уларнинг мавжуд бўлиши, ўқувчилар ва ўқитувчилар учун, аудитория ва уй шароитида бир хил бўлган компьютерли муҳитни таъминлашни тақазо этади

Шуни тақдирлаш жоизки янги яратиладиган қуланмаларда физика, техника, математика ва тиббиёт соҳаларидаги ибратли ишлари ёритилса мақсадга мувофиқ бўлади. Зеро қуланмаларда миллат фикрининг, миллат тафаккурининг ва миллат мафкурасининг энг илғор намуналари акс этиши зарур.

Маълумки, ҳозирги кунда интернет технологиялари жадал саръатлар билан ривожланиб бормоқда, бу эса талабаларни интернетда ишлаш билан бирга уларга мос равишда турли хил саҳифаларни яратиш технологиясини билишлари талаб қилинади.

Ўргатувчи машиналарни ўқув жараёнида қўлланиши натижасида дастурланган таълим тушунчаси вужудга келди. У педагогик технологиянинг дастлабки ўхшатмаси эди. Лекин, дастурланган ўқитиш тарафдорларининг «ўқитишини оғзаки баён қилиш услубидан воз кечиш вақти келди, машина ўқитувчи шахсини бемалол алмаштириши мумкин», деб эҳтиётсизлик билан айтган фикрлари амалиётчи педагогларни ўта ҳайратга солди, назариётчи педагоглар эса уни қатъий эътироз билан қабул қилдилар. Бу ўринда, дастурланган таълим ҳақида америкалик педагог У. Шраммининг куйидаги фикрини мисол тариқасида келтириш мумкин: -Дастурланган ўқитиш - бу автоматик репетитор бўлиб, у талабани:

- мантикий ўзаро боғлиқ, қисқа қадамлар орқали;
- деярли хато қилдирмасдан;
- тўғри жавоб беришга йўллайди ва у;
- ўз ўрнида баҳолаиб мустаҳкамланиши натижасида;

ўқитиш мақсадларини белгилувчи аниқ жавобларга кетма-кет равишда яқинлаштириб боради.

Демак, бундан таълим жараёнида ўқитувчи шахсини батамом инкор этилади, деган хулосага келиш мумкин.

Ўқув жараёнига замонавий техник воситаларини қўллаш тарафдорлари ўқитиш сифатини яхшилаш, айнан ана шу воситаларга боғлиқ деб ҳисоблайдилар. Тегишли услубий тавсиялар таълим жараёнида техник муҳитни яратишга, яъни технология тушунчасини ўқитиш жараёнига қўллаш масалаларига қаратилди. Дастлаб «компьютерли технология» ва «янги ахборот технологияси» каби тушунчалар вужудга келди. Булар педагогик технологияни амалга ошириш учун замонавий техник восита сифатида қўлланила бошланди.

1.3 Масаланинг қўйилиши ва унинг долзарблигини асослаш

Маълумки, шу кунларда электрон услубий таъминотлар яратиш масаласи жуда ҳам долзарб масалалардан бири ҳисобланади. Айниқса, аниқ фанлар йўналишлари бўйича электрон дарсликлар, тажриба стендлари яратиш талабалар билимини янада ривожланиши ҳамда тезроқ ва сифатлироқ билим олишларига хизмат қилади.

Битирув малакавий ишида касб-хунар коллежилари учун A4DeskPro дастурида Web саҳифа яратиш бўйича электрон услубий таъминот яратиш масаласи берилган бўлиб, мавзунинг номидан ҳам кўриниб турибдики, асосий вазифа талабаларнинг дарс соатларини ўтказишни намунали ташкил этиш ва мустақил таълим сифатини яхшилашга қаратилган илмий ҳаракатни амалга оширишдан иборат. Битирув малакавий ишини бажариш давомида куйидаги масалаларни ечиш асосий мақсад қилиб олинади:

- Электрон услубий таъминотларни ишлаб чиқиш ва уларнинг классификацияси бўйича мавжуд манбалар таҳлилини амалга ошириш;

- Электрон дидактик воситаларнинг амалий машғулотларни ўтказишдаги самарадорлигини ўрганиш;
- Махсус яратиладиган электрон услубий таъминотга қўйиладиган асосий талабларни ишлаб чиқиш;
- Масаланинг қўйилиши ва унинг долзарблигини асослаш;
- Амалий машғулотлар учун электрон услубий таъминотларни яратиш талаблари ва воситалари таҳлил қилиш;
- A4DeskPro дастурида Web саҳифа яратиш бўйича бўйича назарий маълумотларни шакллантириш;
- HTML to Chm dasturi yordamida elektron услубий таъминот tayyorlash;
- Электрон услубий таъминот яратиш учун компьютернинг техник таъминотиغا талабларни ишлаб чиқиш;
- Амалий машғулотлар учун мультимедиали дастурий маҳсулот ишлаб чиқиш;
- A4DeskPro дастурида Web саҳифа яратиш бўйича электрон услубий таъминотни яратиш технологиясини ишлаб чиқиш;
- Электрон услубий таъминотдан фойдаланиш йўриқномасини шакллантириш;
- Ўқитиш жараёнига технологик ёндашиш (педагогик технология) нинг ўзига хос хусусиятларини асослаш;
- “ A4DeskPro дастурида Web саҳифа яратиш” машғулотини замонавий ахборот технологиялари асосида ўқитишни ташкил этиш;
- Elektron услубий таъминот ishlab chiqishda kompyuter xonalarida hayot faoliyati xavfsizligini шакллантириш;
- Компьютердан фойдаланиш жараёнида атроф-муҳит муҳофазаси масалаларини шакллантириш;
- Ҳаёт фаолияти хавфсизлиги бўйича зарурий маълумотлар ва тавсияларни келтириб ўтиш;
- Битирув малакавий ишини бажариш натижасида олинган натижалар бўйича хулоса ва таклифларни келтириш;
- Муаммони ечишда фойдаланилган адабиётлар рўйхатини келтириб ўтиш талаб қилинади.

Келтириб ўтилган масалалани ижобий ечимини бериш натижасида битирув малакавий ишида қўйилган муаммони ҳал қилишга эришилади.

2-bob. Амалий машғулотлар учун электрон услубий таъминотларни яратиш талаблари ва воситалари

2.1. Махсус яратиладиган электрон услубий таъминотга қўйиладиган асосий талаблар

Касб хунар таълими учун махсус фанлардан электрон услубий таъминотни яратиш жараёнида психологик-педагогик, техник-технологик, эстетик ва эргономик талаблар қўйилади. Электрон услубий таъминот ҳам босма услубий таъминот, ўқув ва услубий қўлланма каби анъанавий ўқув нашрларига қўйилган дидактик талабларга жавоб бериши керак. Дидактик талаблар таълим беришнинг специфик қонуниятларига ва мос равишда ўқитишнинг дидактик тамойилларига мос келиши керак. Қуйида махсус фанлар бўйича яратиладиган электрон услубий таъминотга бўлган талаблар келтирилган:

1. Ўқитишда илмийликни, фан, техника ва технологияларни сўнги ютуқларни ҳисобга олиш, ўқув материали мазмунининг етарлича чуқурлигини, ишончилигини таъминлайди. Ўқув материалининг электрон услубий таъминот ёрдамида ўзлаштириш жараёни ўқитишнинг замонавий усуллари билан мос равишда курилиши керак. Бундай усулларга қуйидагилар киради: тажриба, эксперимент, солиштириш, кузатиш. абстрактлаш. умумлаштириш, яхлитлантириш, ўхшашлик, таҳлил ва синтез, моделлаштириш услуги, шу билан бирга математик моделлаштириш. шунингдек тизимли таҳлил усуллари.

2. Ўқитишнинг эришувчанлик талаблари электрон услубий таъминот воситасида амалга оширилади ва ўқувчилар ёшига ва индивидуал хусусиятларига хос ҳолда ўқув материални ўрганишнинг мураккаблик ва чуқурлик даражасини аниқлаш заруриятини билдиради. Ўқув материални ҳаддан зиёд мураккаблаштириш ва ортиқча юклаш мумкин эмас, унда таълим олувчи бу материални эгаллашта ожизлик қилади.

3. Ўқитишнинг муаммовийлигини таъминлаш талаблари махсус фанларни ўқитишда қўйиладиган асосий талаб бўлиб, таълим олиш фаолиятининг тавсифи ва мавжудлиги билан шартлаштирилган. Агар ўқувчи муаммоли вазиятга дуч келса. уни мустақил ечишга ҳаракат қилса, унинг ижодий қобилияти ва фикрлаш фаоллиги ўсади. Ушбу дидактик талабни бажарилиш даражаси анъанавий услубий таъминотлар ва ўқув қўлланмаларидан кўра. электрон услубий таъминот ёрдамида сезиларли даражада юқори бўлиши мумкин.

4. Ўқитишнинг кўргазмалилигини таъминлаш талаблари, ўқувчилар томонидан ўрганилаётган объектлар (машина ва ускуналар), уларнинг макетлари ёки моделлари, маҳсулотни тайёрлашнинг технологик жараёнини сезгили қабул қилиши ва шахсан кузатиш имкониятини ҳисобга олиш заруриятини билдиради.

5. Ўқитишнинг онглилигини, таълим олувчининг мустақиллиги ва фаоллигини таъминлаш талаблари ўқув фаолиятининг якуний мақсад ва вазифаларига эришишда ўқув ахборотини жалб қилиш бўйича ўқувчиларнинг мустақил ишлашлари учун электрон дарслиқ ва воситалари билан таъминлашни кўзда тутди. Бунда ўқувчи учун ўқув фаолияти, йўналтирилган мақсад ва мазмунни англатади. Махсус фанлар бўйича электрон услубий таъминотлар тизимли фаолият ёндашуви асосида ишлаб чиқилиши керак. Шунинг учун электрон услубий таъминотда ўқувчи фаолиятининг аниқ модели кузатилиши керак.

6. Электрон услубий таъминотдан фойдаланишда ўқитишнинг тизимлилиги ва кетма-кетлиги талаблари ўрганиладиган махсус фан соҳасида билимлар_ва кўникмаларнинг маълум тизимининг ўқувчилар томонидан ўзлаштирилиши кетма-кетлигини таъминланишини билдиради. Билим. кўникма ва маҳорат таълим тизимида мантиқий тартибда шаклланиши ва ҳаётда қўлланилишда ўз ўрнини топиши зарур. Бунинг учун қуйидагилар зарур:

- ўқув материални тизимлаштирилган ва структурлаштирилган ҳолда тавсия қилиш;
- ўқув материалининг ҳар бир бўлимида шаклланадиган билим, кўникма ва маҳоратларнинг ривожланишини ҳам инобатга олиш;
- ўрганилаётган ўқув материалининг фанлараро боғлиқлигини таъминлаш;

— ўқув материали ва таълим берувчи таъсирларининг узати-лиш кетма-кетлигини чуқур ўйлаб кўриш;

— билим бериш жараёнини ўқитиш мантиқи билан аниқланадиган кетма-кетликда қуриш;

— электрон услубий таъминот тавсия қилган ахборотни, ўқитишнинг мазмуни ва услуби таълим олувчининг шахсий қобилиятига боғлиқ ҳолда танланиши керак. Масалан, мазмунли ўйин ҳолатларини яратиш, амалий тавсифдаги топшириқлар ва экспериментларни реал жараёнлар ва мавжудотлар моделларини тавсия қилиш йўли билан амалиёт билан боғланишни таъминлаш.

7. Электрон услубий таъминотдан фойдаланишда билимларни ўзлаштириш мустаҳкамлиги талаблари: ўқув материални мустаҳкам ўзлаштириш учун уни чуқур фикрлаш, хотирада сақлашга интилиш катта аҳамиятга эга.

8. Электрон услубий таъминотда ўқитишнинг таълимни ривожлантирувчи ва тарбиявий функциялари бирлиги талаблари.

Таълим бериш вазифасини башарувчи анъанавий нашрларга қўйиладиган дидактик талаблардан ташқари, электрон услубий таъминотга уни яратиш ва жорий қилинишида замонавий ахборот ва телекоммуникацион технологияларнинг устунликларидан фойдаланиш каби қуйидаги ўзига хос дидактик талаблар қўйилади.

1. Мослашувчанлик талаблари - махсус фан электрон **дарслиги** таълим олувчининг индивидуал имкониятларига, яъни ўқитиш жараёнида таълим олувчи билимлари, кўникмалари ва психологик хўсусиятларига мослаштирилган бўлиши керак. **Электрон** услубий таъминот мослашувчанлигининг учта даражаси мавжуд. Биринчи даражаси ўқувчиларнинг ўқув материални ўрганишда ўзларига қулай бўлган индивидуал темпини танлаш имконияти ҳисобланади. Иккинчи даражаси - таълим олувчи ҳолатининг диагностик таҳлили ҳисобланади, унинг натижалари асосида, таълим беришнинг мазмуни ва услуби таклиф этилади. Учинчи даражаси очикча ёндашувга асосланади, унда фойдаланувчи-ларнинг гуруҳланиши кўзда тутилмайди ва дастур муаллифлари таълим олувчиларнинг имкони борича кўпроқ контингенти учун, иложи борича кўпроқ вариантларини ишлаб чиқишлариш **тавсия этилади**:

2. Ўқитишнинг интерфаоллик талабларига ўқитиш *жараёнида* ўқувчи билан электрон услубий таъминотнинг ўзаро ҳамкорлигини таъминлаш киради. Электрон услубий таъминот воситалари интерфаол диалог ва тесқари алоқани таъминлаши керак. Диалогни ташкил этишнинг муҳим ташкил этувчи қисми бўлиб, фойдаланувчи ҳаракатига электрон услубий таъминотнинг реакцияси ҳисобланади. Тесқари алоқа назоратни амалга оширади, кейинги бажариладиган ишлар бўйича тавсиялар беради, маълумотнома ва тушунтирувчи ахборотларга доимий киришишни амалга оширади. Тес-қари алоқа ўқув жараёни натижалари бўйича диагностик хатолар асосида назоратдаги билим даражасини ошириш учун тавсиялар билан иш таҳлилини беради.

3. Электрон услубий таъминотнинг ўқув ахборотини тақдим қилишида компьютер визуаллаштириш имкониятларини жорий қилиш талаблари. Замонавий электрон воситалар имкониятлари ва электрон дарсликда ўқув ахборотини намоёйиш қилиш сифатини таҳлил қилишни кўзда тутди.

4. Электрон услубий таъминот билан ишлашда таълим олувчининг интеллектуал қобилиятини **ривожлантириш** талаблари. Фикрлаш мураккаб вазиятларда оптимал ёки вариатив қарорлар қабул қила олиш маҳорати, ахборотга ишлов бериш бўйича кўникмаларни шакллантиришни кўзда тутди.

5. Электрон услубий таъминотда ўқув материални намоёйиш қилишнинг тизимлилик ва функционал боғлиқлиги талаблари.

6. Электрон дарсликда таълим бериш дидактик циклининг тўлиқлиги ва узлуксизлигини **таъминлаш** талаблари. Электрон дарслик дидактик циклининг **барча звенолари** ахборотли ва коммуникацион техника билан ишлашнинг **битта сеанси** чегарасида бажарилиш имкониятини **бериши кераклигини** билдиради.

Махсус фан электрон дарслигига бўлган дидактик талаблар билан услубий талаблар узвий боғлиқдир. Услубий талаблар электрон услубий таъминотга мўлжалланган ўқув фанининг ўзига хослиги ва хўсусиятларини мос равишдаги махсус фан спецификасини, унинг тушуниш апаратини, унинг қонуниятларининг изланиш усуллари хўсусиятларини, ахборотга ишлов бериш замонавий усулларини жорий қилиш имкониятларини ҳисобга олишни кўзда тутди.

Махсус фанлардан яраталадиган электрон услубий таъминот қуйидаги услубий талабларни қониқтириши керак:

1. Электрон услубий таъминот-ўқув материални тақдим этишнинг тушунчали, образли ва ҳаракатли компонентларининг ўзаро ҳаракати *ва* ўзаро боғлиқлигига таянган ҳолда қурилиши керак.

2. Электрон услубий таъминот ўқув фанининг илмий тушунчалар тизими юқори тартибли тузилма кўринишида таъминлаши керак. Махсус фанлараро мантикий ўзаро боғлиқлик ҳисобга олинлиши керак.

3. Электрон услубий таъминот таълим олувчига алгоритмик ва эвристик фаолиятини амалга ошириш учун етарли бўлган ўзлаштириш даражасида ўқувчи билим даражасини босқичма-босқич ошириш мақсадида турли хилдаги назоратларни амалга ошириш имконияти яратилиши керак.

Электрон услубий таъминотни ишлаб чиқиш ва фойдаланишга қўйилган дидактик талабларни ҳисобга олиш билан бир қаторда, уни яратишнинг муваффақиятлилиги ва сифатига таъсир қилувчи бир қатор психологик талаблар ҳам қўйилади. Қўйида электрон услубий таъминотга қўйиладиган психологик талаблар-келтирилган:

1. Электрон дарслиқ ўқув материални намойиш қилишда на

фақат вербал, балки когнитив жараённинг сенсорлик ва намой-иш қилиш ҳолатларига ҳам мос келиши керак. Электрон дарс-лик қабул қилиш, диққат, фикрлаш, тасаввур қилиш, хотира каби психологик жараёнлари хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда қурилиши керак.

2. Электрон услубий таъминот ўқув материали таълим олувчиларнинг ёшини, таянч билимларини ва тилни билишини инобатга олиб

қурилган бўлиши керак.

3. Электрон услубий таъминот образли ва мантиқий фикрлашни ри-

вожлантиришга йўналтирилган бўлиши керак.

Техник технологик талабларга қўйидагилар қиради.

— локал (компакт диск) ва бошқа ташқи ахборот ташувчи-ларда ва тармоқли тартиботда ҳаракатланиши;

— мультимедиа ва телекоммуникацион технологияларнинг

замонавий воситаларини максимал қўллаш;

- ишлаш қобилиятининг пухталиги ва тўрғунлигини таъ-

минлаш;

-гетерогенлиги (электрон услубий таъминотнинг турли хилдаги ком-пьютерли ва бошқа воситаларида турғун ишлаши);

— нуқсонларга турғунлиги;

— ресурслардан самарали ва тўғри фойдаланиш;

— тестлаштирилганлиги;

Электрон услубий таъминотнинг турли хилдаги қўринишларига нисба-тан махсус технологик талаблар қўлланилиши мумкин. Локал электрон услубий таъминотга бўлган технологик талаблар:

— турли хилдаги электрон ташувчиларни қўллаш имконияти таъминланганлиги ;

-электрон ва қоғозли ташувчиларни комбинациялаштириш

имкониятининг яратилиши.

Тармоқли электрон услубий таъминотга бўлган технологик талаблар:

— локал ва тармоқли тартиботда ишлаш имконияти;

— тармоқда физик локаллаштирилган ва тарқатилган компонентларнинг миқдори;

— ўқитишни бошқариш жараёни ва умумий ахборот базаларининг воситалари миқдори;

— жамоавий ишларни ташкил қилиш воситалари миқдори (ўқитувчи ёки бошқа таълим олувчилар билан тесқари алоқа);

— платформали ва дастурли мустақиллик.

Электрон услубий таъминотга қўйиладиган эргономик талабларда асосан таълим олувчиларнинг ёш хусусиятлари ҳисобга олинади, ўқитишда мотивация даражасини оширишни таъминлайди, ах-боротни тасвирлаш ва электрон услубий таъминот ишининг тартибот-ларига бўлган талабларни ўрнатади.

Электрон услубий таъминотни ишлаб чиқиш ва фойдаланишда қўйила-диган соғлиқни сақлаш ва эргономик тавсифидаги талабларга ҳисоблаш техникаси билан ишлашининг гигиеник ва санитария талаблари қиради.

Таълим муассаларида ишчи ўринларни ташкил қилиш ва шароитларига бўлган гигиеник талабларга риоя қилишда ўқув машғулотидаги давомида ЭХМда ишлаш давомийлигини қўйи-дагича тузиши тавсия этилади:

— биринчи босқич ўқувчилари учун - бир кунда 30 минутгача;

— иккинчи босқич ўқувчилари учун - икки соатли дарсларда кунга 1 соатгача: танаффўс, ўқув материални тушунтириш, талабалар билимини баҳолаш ва бошқалар билан бирга ЭХМда ишлашда 20 минутга кам бўлмаган оралиқ билан би-ринчи дарсда 30 мўнут ва иккинчи дарсда 30 минут;

— учинчи босқич ўқувчилари учун ЭХМ билан ўқув машғу-лотларининг давомийлигини, ўқув машғулотидаги умумий вақти-нинг 50% гача ЭХМ да бевосита ишлашнинг вақти йиғиндиси билан 3 академик соатгача ошириш мумкин.

Ўқувчиларнинг ёш хусусиятлари ва ҳисоблаш техникаси би-лан ишлашнинг санитария меъёрлари билан мос келиши, элек-трон услубий таъминот самарадорлигининг асосий шартларидан

бири бўлиб ҳисобланади. Бу талабларга мос келмаслик ўқувчилар-нинг ахборот оқимларини қабул қилмасликларига еки соғлиқ-ларига салбий таъсирга олиб келады

Эстетик ва эргономик талаблар ўзъаро узвий боғлиқ бўлиб, электрон услубий таъминотни эстетик шакллантиришнинг функционал вазифасига мос келишини, ўқув мухитининг график ва тасвирий элементларининг тартибга келтирилганлиги ва ифодалилигини, рангли колоритнинг электрон услубий таъминот вазифасига мос келишини ўрнатади. Эстетик талабларнй инобатга олиш ва риоя қилиш ҳамма вақт ҳам шарт эмас. Улар электрон услубий таъминотни яратиш бўйича тавсиялар тавсифига эга.

Махсус фанлар маърузаларида қулланиладиган электрон услубий таъминотда ўқув материаллари видеотасвир, аудио кузатувни анимацион роликлар билан иллюстрациялаш, мураккаб жараёнлар намоишини етказиб бериш, маърузаларда яратиладиган матн, график, товушни визуаллаштириш имконияти билан таъминланиши керак.

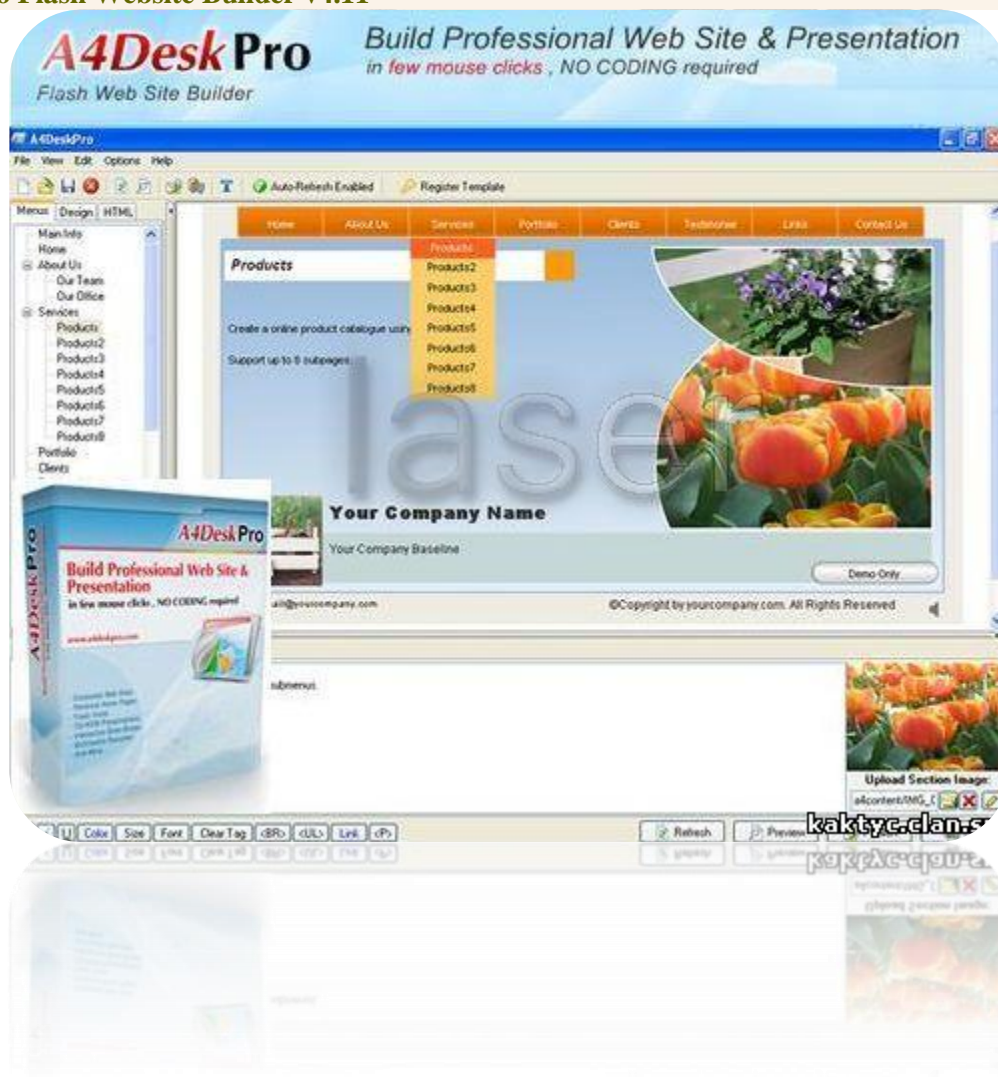
Махсус фан бўйича тажриба машғулотларида қўлланиладиган электрон услубий таъминот таълим олувчини ишга тайёрлаш, ишни бошлаш, эксперимент ишларни (тажрибани) бажариш, экспериментал натижаларга ишлов бериш, тажриба ишлари натижаларини тайёрлаш, ишни ҳимоялаш учун автоматлаштириш воситаларига эга бўлиши керак. Бундай электрон услубий таъминотлар виртуал тажрибалар яратадиган, тезлаштирилган ва секинлаштирилган вақт масштабида турли жараёнларни ўрганиш имконини берувчи моделлаштирувчи компонентларга эга бўлиши керак. Тажриба ишларида таълим олувчиларнинг билимлари, кўникмалари ва маҳоратларини назорат қилиш учун тузилган автоматлаштириш воситалари бўлиши керак.

Махсус фанлардан амалий маршрутларда қўлланиладиган электрон услубий таъминот таълим олувчига машғулот мавзуси, мақсади ва ўтказилиш тартиби ҳақида маълумот етказиши; таълим олувчига жавобнинг тўғрилиги ёки нотўғрилиги ҳақида ахборот бе-риши; таълим олувчиларнинг билимини баҳолаши, ҳар бир таълим олувчининг билимини назорат қилиши; топшириқларнинг зарурий назарий материали ва ечиш услубини кўрсатиш; "педагог-услубий таъминот- таълим олувчи" тартиботида тесқари алоқани амалга ошириши керак.

2.2. A4DeskPro dasturida Web sahifa yaratish b'yyicha b'yyicha nazariy ma'lumotlarни shakllantirish

A4DeskPro Website Builder – veb-yaratuvchi dasturchilar uchun oddiy dasturiy ta'minot hisoblanib, flash shablonlar asosida turli xil menyularni yaratish, ichki menyular yaratish hamda mavjud berilgan parametrlar asosida chiroyli effektlarga ega bo'lgan sahifalarni yaratish imkoniyatiga ega bo'lgan dasturiy vosita hisoblanadi.

A4DeskPro Flash Website Builder v4.11

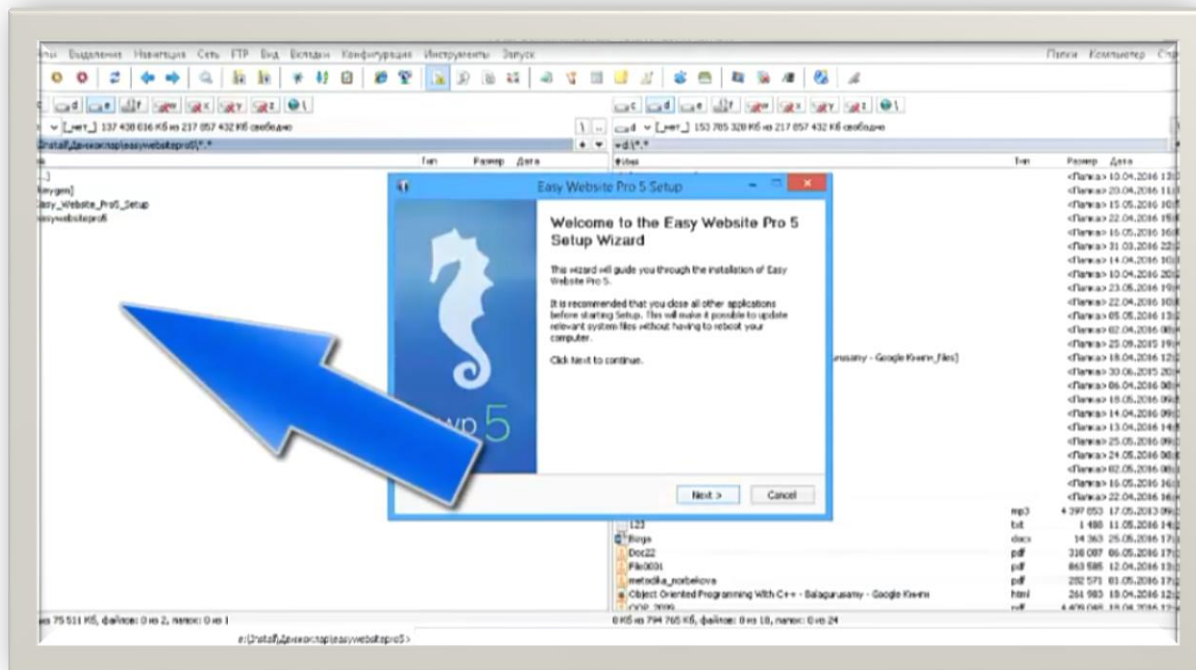
A4DeskPro Flash Website Builder dasturiy ta'minotining asosiy xarakteristikasi hamda xususiyatlari quyidagilardan iborat:

- "hammasi bir zumda", ya'ni flesh-ved-sayt yaratish imkoniyati
- hech qanday lisenziyasiz CD disklarni yaratish va foydalanish imkoniyati hamda ilovalar yaratish.
- Ogromno'y vo'bor shablonov professionalno'x flesh-veb-saytov.
- flesh-veb-sayt shablonidagi ranglarni o'zgartirish imkoniyati.
- flesh-element yoki dasturlashtirish uchun alohida bilimlarni talab qilinmaydi.
- ko'ptillilik, ya'ni ingliz, xitoy, yevropa tillari, yapon, koreys va boshqa tillarni ham yaxshi tushuna oladi.
- ixtiyoriy xost serveridan turib veb-saytni yoki mavjud shablonni ko'rish yoki tahrir qilish imkoniyati mavjud.
- menyu i ichki menyularni yaratish va xarakat berish imkoniyati mavjud.
- ustun bo'yicha polosa bo'ylab mantlarni ko'ra olish imkoniyati

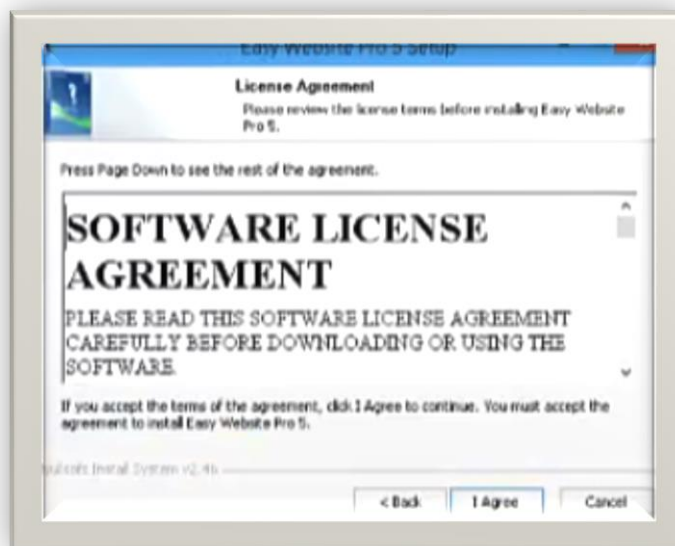
- sozlash imkoniyatining ko`pligi, masalan, rang, shaffoflik, giperishoratlar va x.k.
- kontent matnini sozlash imkoniyati
- orqa fondagi musiqa ovozlari sozlash imkoniyati mavjud.
- XML orqali boshqarish imkoniyati mavjud.
- sayt menyularini tahirirlash hamda dinamik saytlarni qo`shish imkoniyatlari ham mavjud.

Endi dasturni o`rnatish uchun uni o`rnatiluvchi dasturiy ta`minotini olamiz. Bu dastur internet tarmog`ida bepul tarqatilganligi sababli uni internetdan ko`chirib olamiz. Dasturni o`rnatiladigan faylini nomi

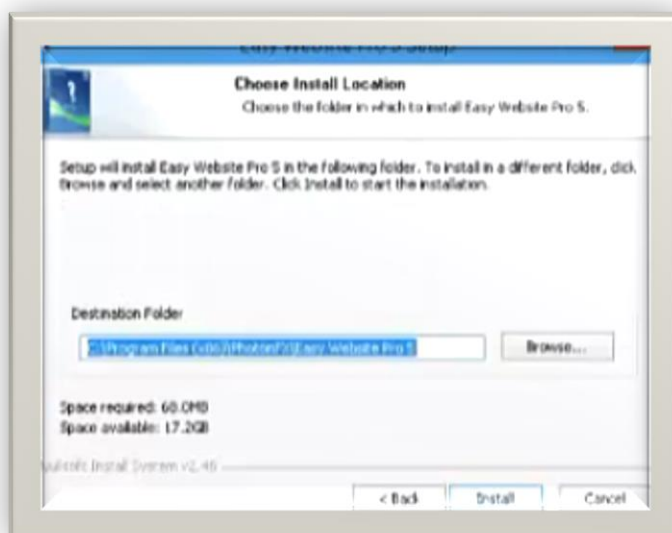
A4DeskPro.exe deb nomlanib uni ustida sichqoncha tugmasini 2 marta bosiladi va quyidagi rasmda keltirilgan o`rnatish jarayoni boshlanadi:

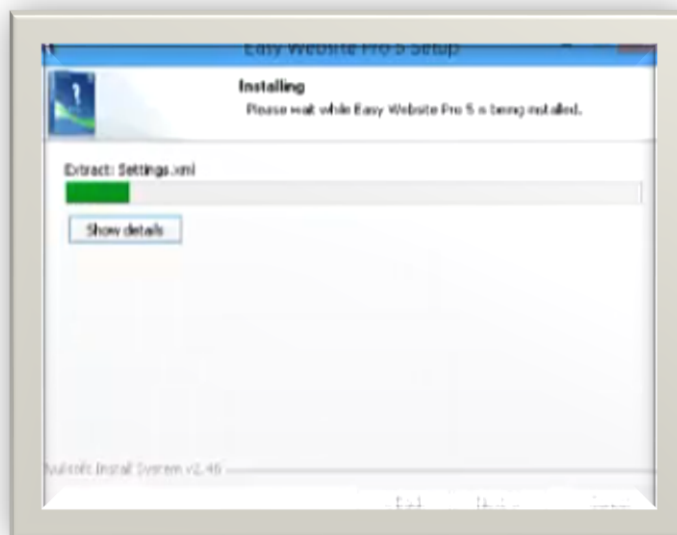
SHundan so`ng dasturni oynasida paydo bo`lgan “Next” tugmasini bosamiz. Ekranda dasturni o`rnatish bhyicha asosiy talablar keltirib o`tiladi. Bu talablar bilan albatta tanishib olish lozim bo`ladi. Dastur bilan ishlash bo`yicha talablarni o`qib chiqqach, quyidagi oynada hosil bo`lgan yerdan “I Agree” tugmasini bosamiz.

Tugma bosilganidan so`ng, kompyuter xotirasida mavjud joy va talab qilinadigan joy haqida ma`lumotlar beriladi. SHuningdek, dasturni o`rnatiladigan joy aktiv holatda taklif qilinadi. Bu joyni o`zgartirmagan ma`qul. SHunday so`ng, "Install" tugmasini bosamiz.

Dasturni o`rnatish jarayoni boshlanadi Bu jarayon quyidagi rasmda keltirib o`tiladi.

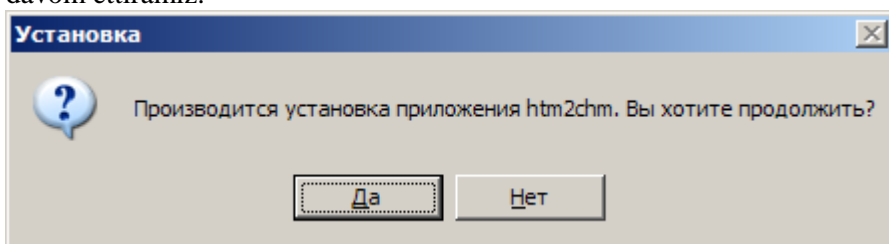
Dastur o`rnatib bo`lingach, uni o`rnatilganligi haqidagai ma`lumot quyidagi ekrandagi shaklda beriladi. Agar dasturni ishga tushirishni hojlasak, *A4DeskPro* belgisini aktivlashtirib qo`yamiz va OK tugmasini bosamiz.

2.3. HTML to Chm dasturi yordamida elektron uslubiy taъminot taууorlash

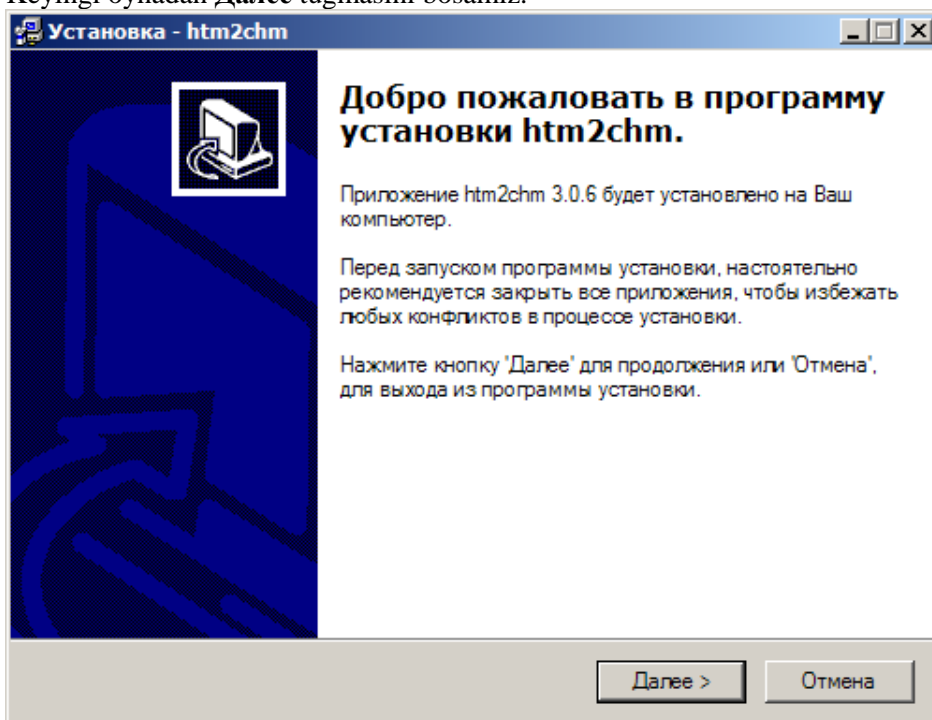
HTML to Chm dasturini o'rnatish. Ko'pincha elektron uslubiy taъminotlar **chm** yoki **help** fayl kengaytmali ko'rinishida taууorlanadi. **Chm** kengaytmali elektron uslubiy taъminot taууorlash jarayonini ko'rib chiqamiz.

Chm fayl taууorlovchi turli dasturlar mavjud, shular ichida **htm2chm** dasturi bepulligi va elektron dasrliklar uslubiy taъminotlar taууorlashga qulayligi bilan ahamiyatlidir. Ushbu dasturdan foydalanishdan oldin dasturni o'rnatilish jarayoni ko'rib chiqamiz.

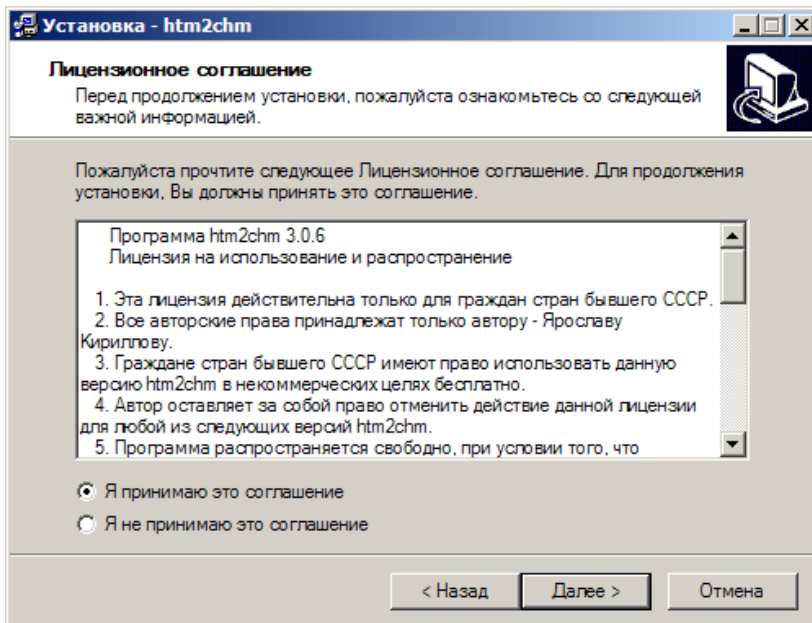
Buning uchun **htm2chm** nomli **exe** faylni sichqonch chap tugmasini ikki marta bosish bilan ishga tushiramiz va dasturni o'rnatishni davom ettirasizmi so'roviga **Da** tugmasini bosish bilan dastur o'rnatishni davom ettiramiz.

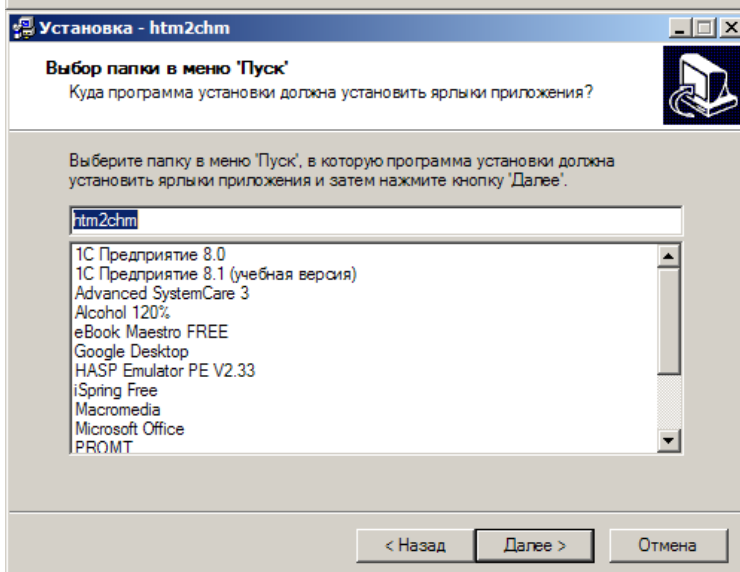
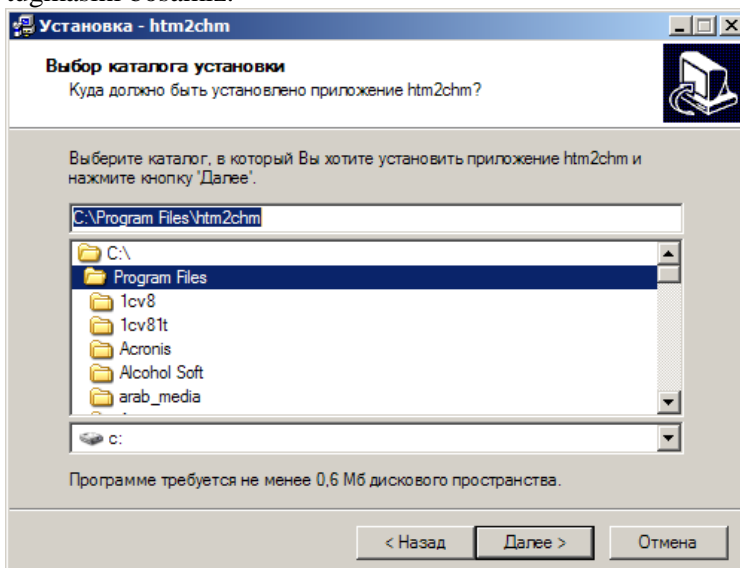
Keyingi oynadan **Далее** tugmasini bosamiz.

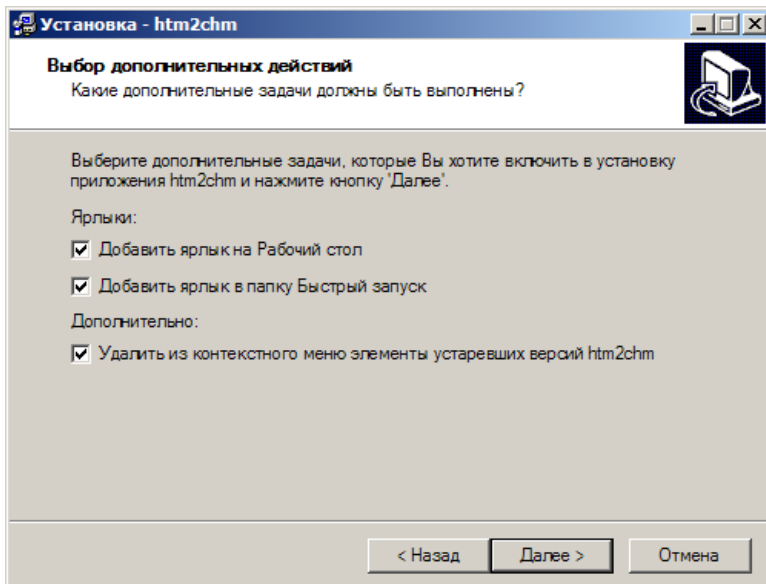
Keyingi oynada lisenziya shartlari keltiriladi, bu oynada shartlarga rozilik bildirilib **Далее** tugmasini bosamiz.

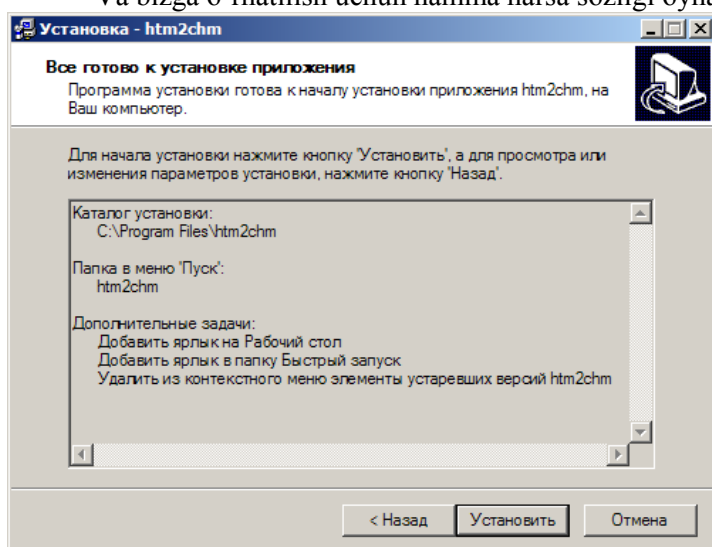
Keyin dasturni o'ratilish joyi va qaysi dasturlar turkumiga kirishligi oynalarida ham **Далее** tugmasini bosamiz.

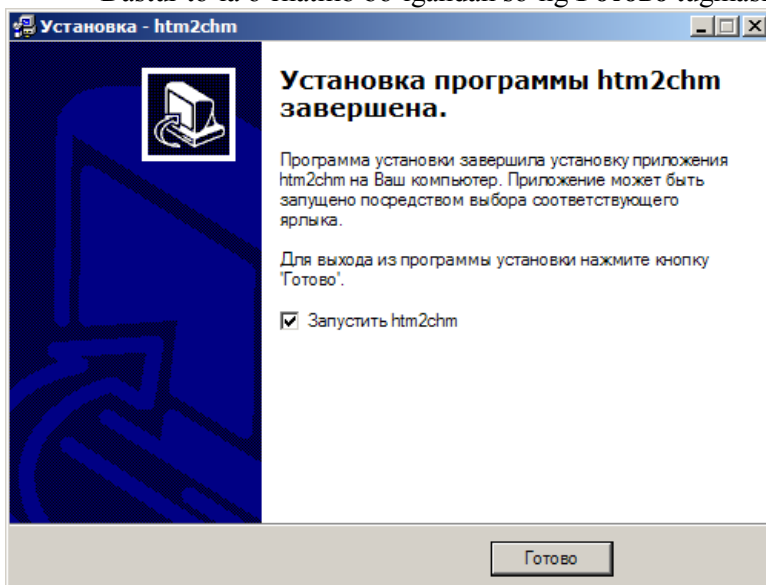
Keyingi oynadan kerakli maydonlarga ta'kid qo'yib **Далее** tugmasini bosamiz.

Va bizga o'rnatilish uchun hamma narsa sozligi oynasi ochiladi **Установить** tugmasini bosamiz

Dastur to'la o'rnatilib bo'lgandan so'ng **Готово** tugmasini bosib o'rnatish jarayonini tamomlaymiz.

HTML to Chm dasturini ishga tushirish va unda elektron uslubii ta'minot tayyorlash.

HTML to Chm dasturi asosan 5 ta qismdan iborat.

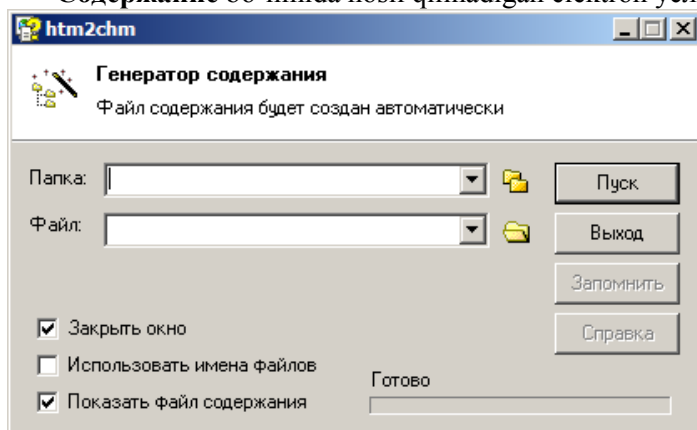
Bular:

- 1) Создать
- 2) Страницы

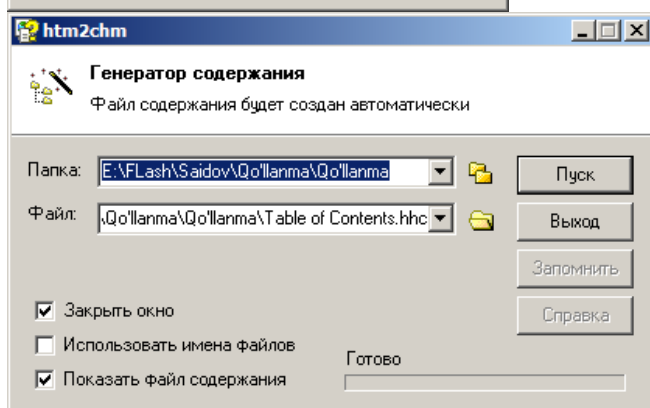
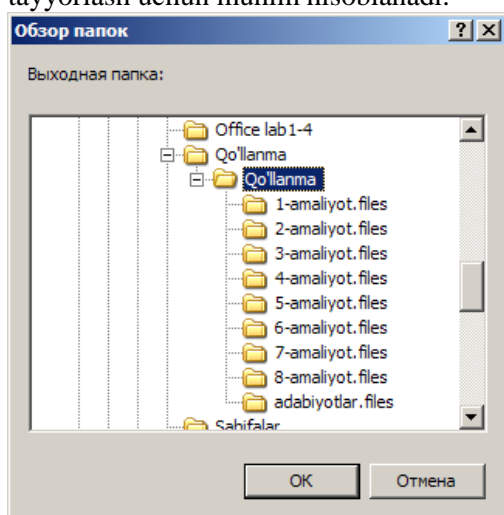
- 3) Содержание
- 4) Редактор
- 5) Извлечь

Endi ushbu qismlar bilan tanishib chiqsak.

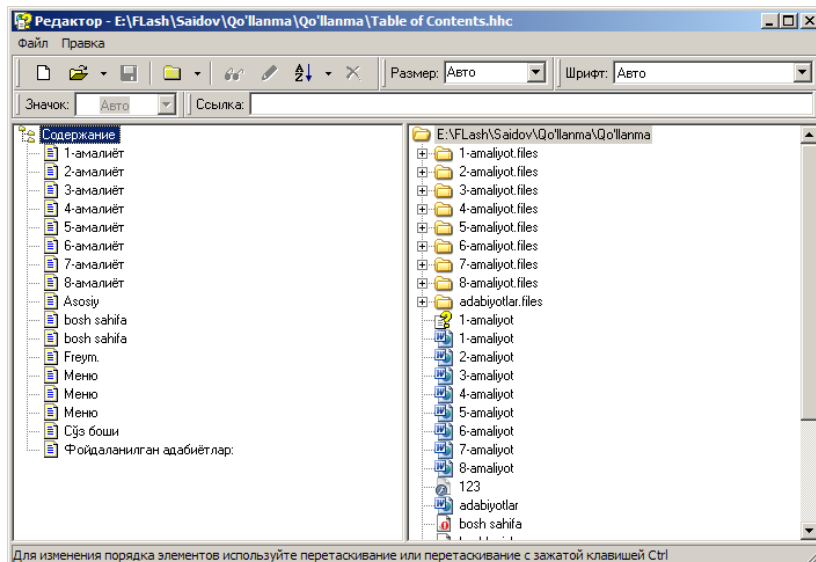
Содержание bo'limida hosil qilinadigan elektron uslubiy ta'minot tarkibi sozlanadi.

Bu qismda ma'lumotlar joylashgan papka ko'rsatiladi va shu joyga .hhc kengaytmali hosil qilinadigan **chm** fayl tarkibi yozilgan fayl **Пуск** tugmasini bosish bilan yaratiladi. Aynan shu fayl **chm** fayl tayyorlash uchun muhim hisoblanadi.

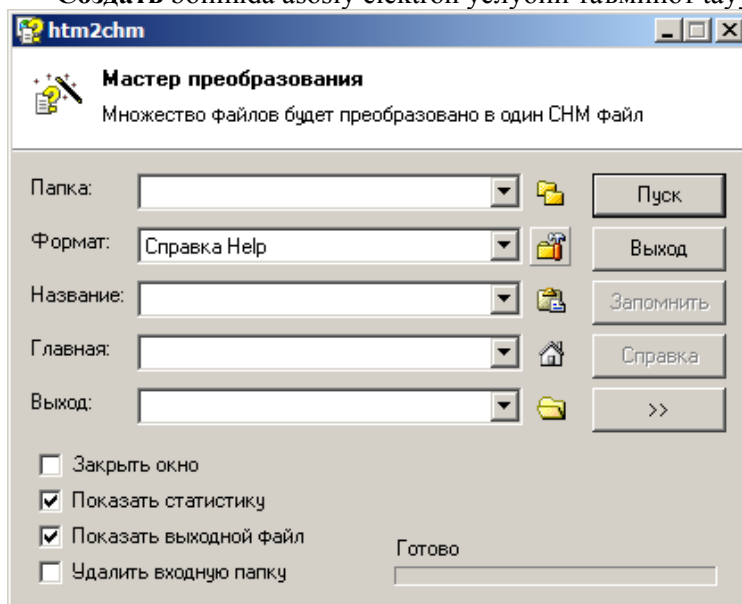
Пуск tugmasi bosilgandan so'ng avtomatik ravishda tahrirlash, ya'ni **Редактор** oynasi ochiladi

Bu qismda elektron uslubiy taʼminotning tarkibi tahrirlanadi. Редактор boʻlimi ikki oynadan iborat. Oʻng oynada mavjud HTML sahifalar va chap qismda **chm** fayl tarkibini koʻrish mumkin. Bu qismda uskunalar paneli yordamida fayllarni tahrir qilish imkoniyati mavjud. Bularga fayllarni qayta nomlash, oʻchirish va alfavit tartibi boʻyicha joylashni misol qilish mumkin.

Kerarlacha **chm** fayl tarkibini tahrirlab boʻlganimizdan soʻng **Сохранить** tugmasini bosamiz va dasturdan bu qismidan chiqamiz.

Создать bolimida asosiy elektron uslubiy taʼminot tayyorlash ishlari yakunlanadi.

Bu qismda quyidagi asosiy maydonlar mavjuddir.

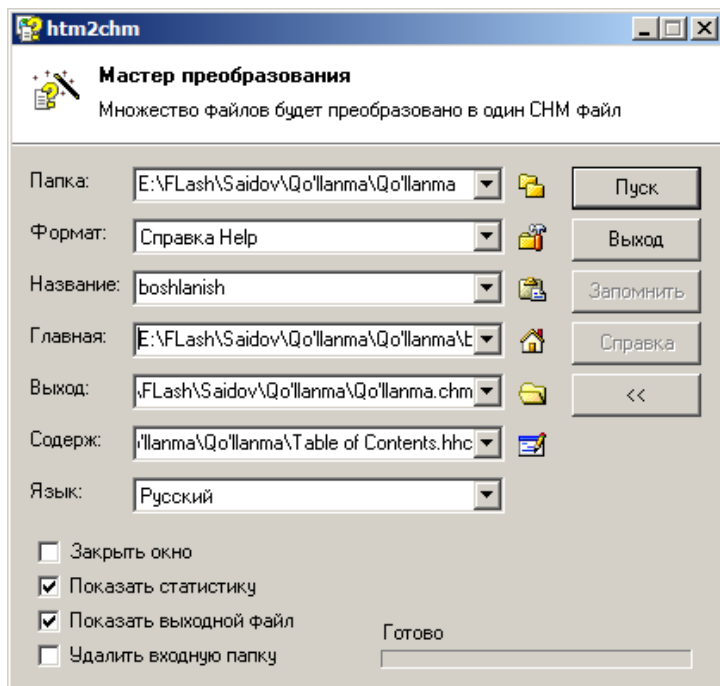
Папка maydoni. Bu maydonda maʼlumotlar va tayyorlab olingan **.hmc** kengaytmali fayl joylashgan papka koʻrsatiladi.

Название maydoni. Bu maydonda elektron uslubiy taʼminotka nom beriladi.

Главная maydoni. Elektron uslubiy taʼminotning bosh sahifasi ushbu maydonda tanlanadi.

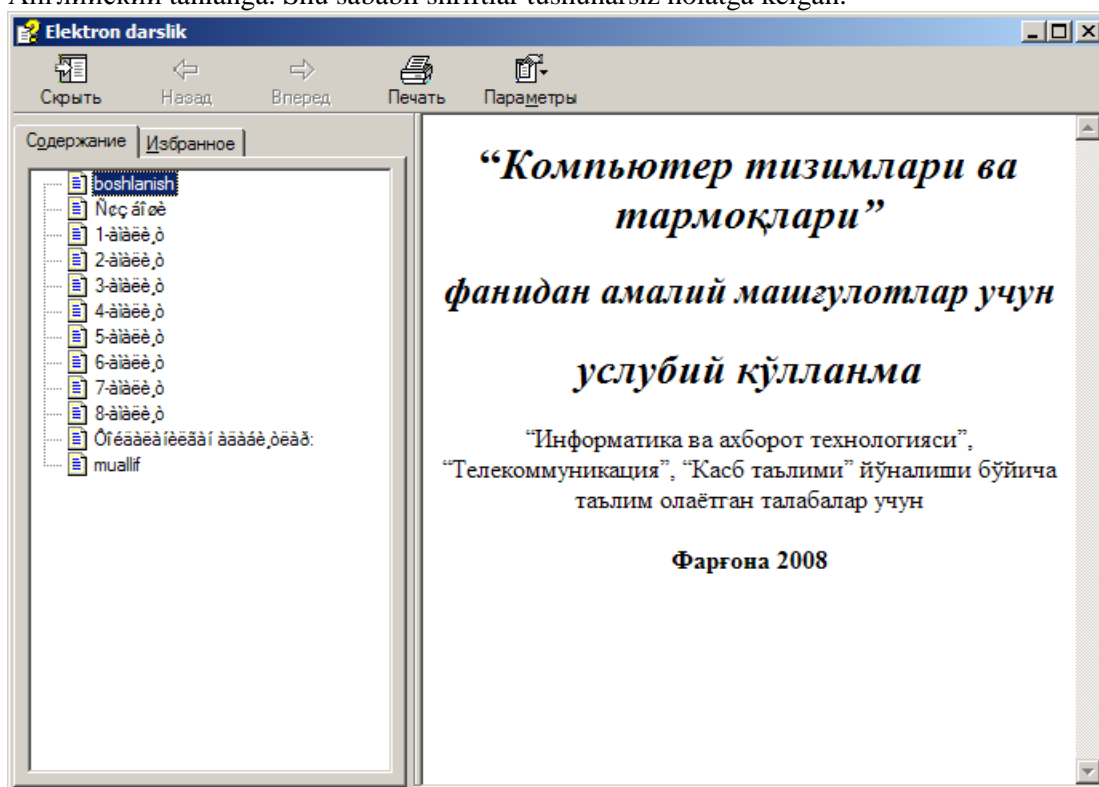
Выход maydonida elektron uslubiy taʼminot kompyuterning qaysi qismiga saqlanishligi koʻrsatiladi.

Папка maydonida kerakli papka koʻrsatilgandan soʻng avtomatik ravishda bosh sahifani tanlash oynasi ochiladi. Bosh sahifa tanlanib **OK** tugmasi bosiladi.

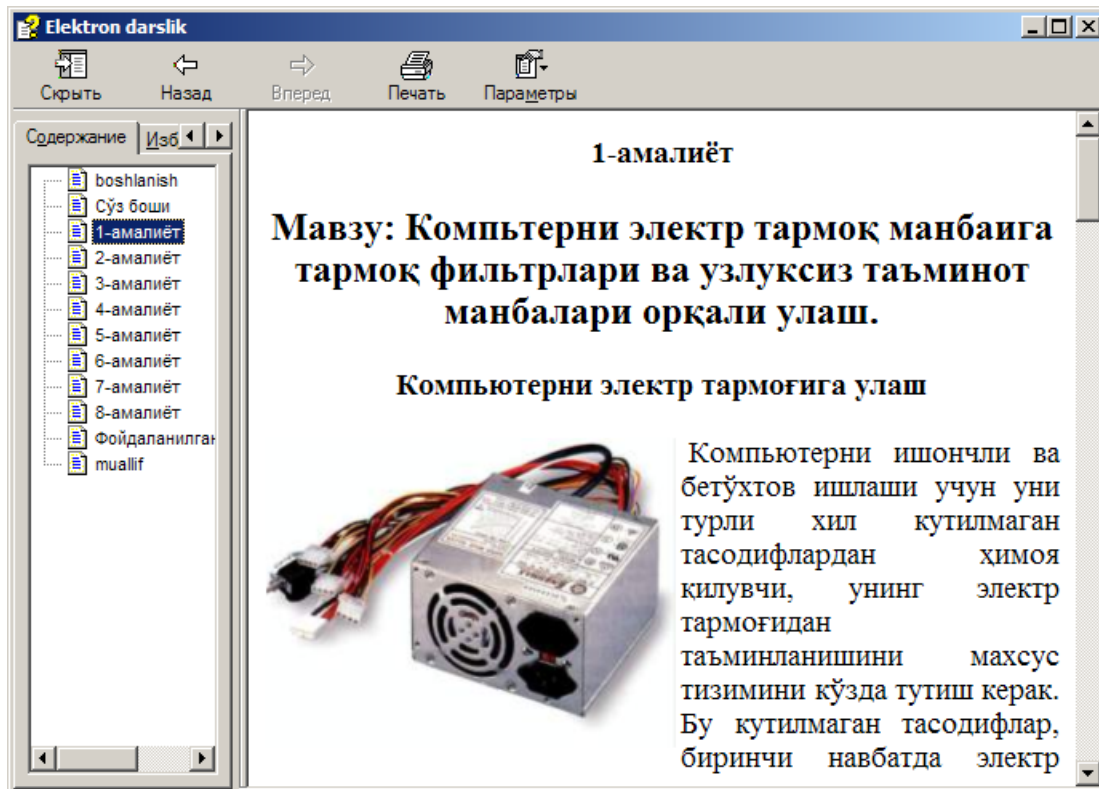

Elektron uslubiy taъminot tayyorlashda ushbu bo'limning **Язык** maydoniga ahamiyat qaratmoq lozim. Agar ma'lumotlar Kiril yozuvida bo'lsa albatta Русский tanlanishi, Lotin yozuvida bo'lsa Английский tanlanishi maqsadga muvofiq, yo'qsa ma'lumotlar tarkibi shrifti tushun bo'lmaydigan yozivlarga o'zgarib qoladi.

Quyidagi rasmda chap tarafdagi ma'lumotlar ro'yhati shriftlari kiril yozuvida **Язык** maydonida esa Английский tanlanga. Shu sababli shriftlar tushunarsiz holatga kelgan.

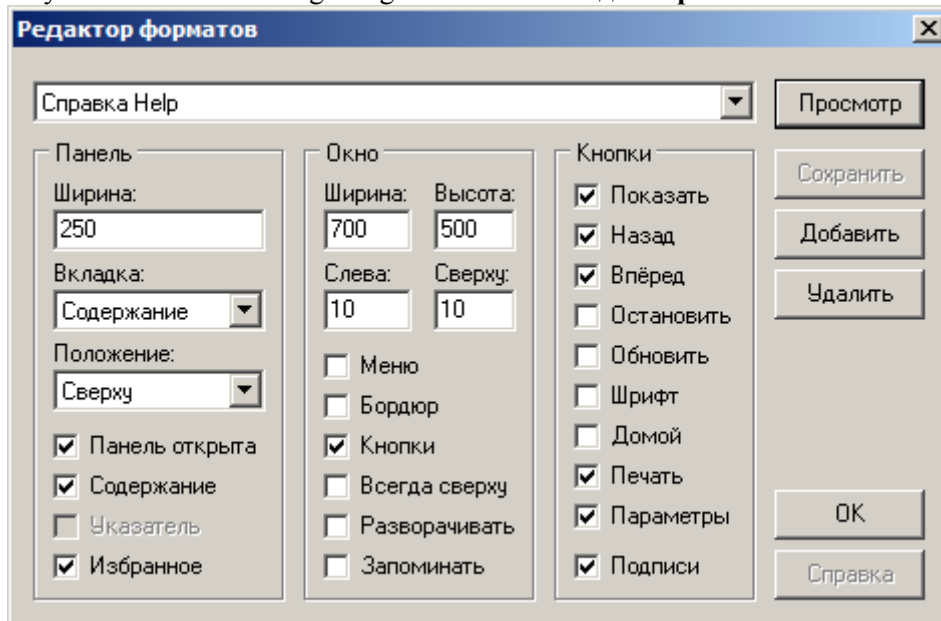

Chm fayl ko'rinishidagi elektron uslubiy taъminot tayyorlashni **Пуск** tugmasini bosish bilan yakunlanadi.

htm2chm dasturining qo'shimcha imkoniyatlari.

Создать bolimida formatlarni sozlash imkonoyati mavjud, buning uchun **Формат** maydoni to'g'ridagi **Редактировать** tugmasi bosiladi.

Kerakli sozlashlarni bajarib bo'lgandan so'ng **OK** tugmasini bosiladi. Natijada bundan keyin tayyorlangan elektron darsliklar ana shu uskunalar va imkoniyatlarni o'zida mujassamlashtiradi. Formatlarni sozlash oynasida 3 ta maydon mavjud. Bular:

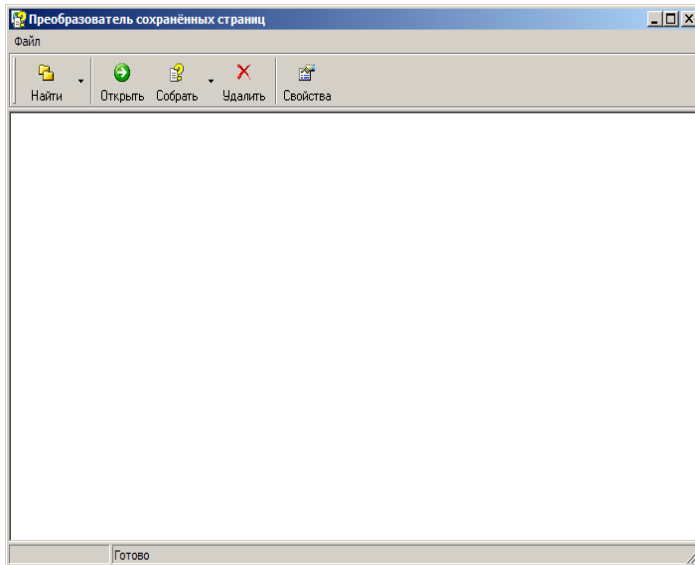
Панель maydonida elektron uslubiy ta'minotning tarkibi, joylashish holati sozlanadi

Окно maydonida ochiladigan oyna o'lchamlari va ba'zi imkoniyatlarni sozlash mumkin.

Кнопки maydonida elektron uslubiy ta'minotda mavjud bo'ladigan tugmalarni sozlash mumkin.

htm2chm dasturining Страницы bo'limi.

Bu bo'limda sahifalarni **chm** fayl holatiga keltirish imkoniyati mavjud

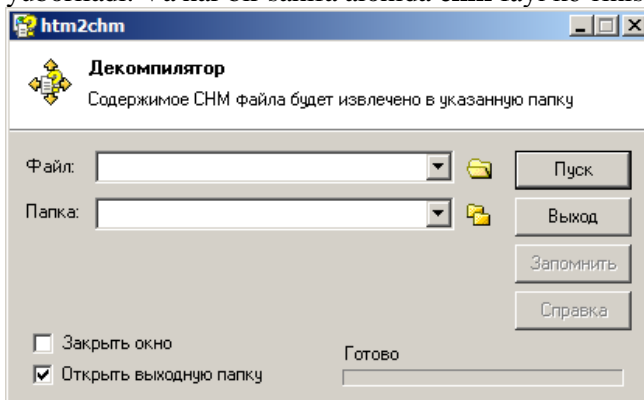

Bolimda tayyorlangan faylga misol.

htm2chm dasturining Извлечь bo'limi.

Bu bo'limda tayyor elektron uslubiy ta'minotni qismlarga ajratish amali bajariladi. Bizga ma'limki **chm** fayl bir yoki bir necha sahifalardan tarkib topadi. **Извлечь** bo'limida bo'lsa ana shu tarkib parchalab yuboriladi. Va har bir sahifa alohida **chm** fayl ko'rinishini oladi.

Файл maynida bo'laklarga ajratilishi kerak bo'lgan fayl tanlanadi. Папка maydonida ajratiladigan bo'laklar qaysi joyga saqlanishi ko'rsatiladi.

2.4. Электрон услубий таъминот яратиш учун компьютернинг техник таъминотига талаблар

A4DeskPro дастурида Web саҳифа яратиш бўйича электрон услубий таъминот яратиш учун албатта бошланғич маълумот сифатида бир неча воситалар талаб қилинади. Яъни бу масалани ҳал қилиш учун энг биринчи навбатда ЭХМ билан таъминланиши зарур. Маълумки, бу услубий кўрсатма асосида ўқувчиларга етарлича маълумот бериш ва ўргатишни ўз олдимизга мақсад қилиб қўйганмиз. Электрон услубий таъминот яратиш дастурларининг эса, шу кунга қадар бир нечта вариантлари яратилган. Вариантни танлашда эса, албатта компьютер имкониятларини ҳисобга олиш лозим бўлади. Биз A4DeskPro дастури имкониятларини ҳамда дастурлаш тиллари ва MacroMedia дастурий воситаларини ҳисобга олган ҳолда замонавий компьютерлардан фойдаланишни назарда тутамиз.

Энди бироз дастурий таъминотни, яъни электрон услубий кўрсатмани яратиш учун зарур бўладиган воситалар ҳақида тўхталиб ўтамиз.

A4DeskPro дастурида Web саҳифа яратиш бўйича электрон услубий таъминот яратиш бўйича албатта интернетда фойдаланиш имкониятларини ҳам ҳисобга олишимиз лозим. Бу эса, биздан дастурлаш тиллари ёки воситаларидан бирини билишимизни талаб қилади.

A4DeskPro дастурида Web саҳифа яратиш бўйича электрон услубий таъминот яратиш учун асосан қуйидаги техник таъминот талаб қилинади:

Pentium III ёки ундан юқори тезликка эга бўлган процессор (CPU);

32-разрядли амаллар тизими. Windows-95 ёки Windows NT операцион тизими;

32 Мбайтли оператив хотира (DIM ёки DDR).

Агар шахсий Web сервер (Personal Web server) қўлланилмаса, унда 16 Мбайт оператив хотира;

Қаттиқ диск (винчестер) да 200 Мбайт бўш жой;

VGA видео адаптери ёки 25 та рангни қўллаб қувватловчи SVGA видеоадаптери;

Сичқонча (манипулятор);

Шунингдек компьютернинг қуйидаги қўшимча қурилмаларига ҳам талабларни келтириб ўтиш мумкин:

Натижаларни олиш ва чоп қилиш учун принтер;

Керакли ахборотларни сканерорқали ўқитиш ва компьютерда тасвирини ҳосил қилиш учун сканер;

Электрон услубий мажмуадан фойдаланиш жараёнида эшитиш учун қулоқлик (наушник)

Электрон услубий мажмуадан фойдаланиш жараёнида эшитиш учун Sound Buffer ва ҳ.к.

Шунингдек, агар яратиладиган электрон услубий кўрсатмадан электрон кутубхоналарга ҳамда Интернет сайтларига боғлаш учун мослаштирилса, HUP қурилмаси, Интернет тармоғига уланиш учун зарур бўлган барча техник воситалар ҳамда видеопроекторлар бўлиши фойдадан ҳоли эмас.

3-bob. Амалий машғулотлар учун мультимедиали дастурий маҳсулот ишлаб чиқиш

3.1. A4DeskPro дастурида Web саҳифа яратиш бўйича электрон услубий таъминотни яратиш технологияси

A4DeskPro дастурида Web саҳифа яратиш бўйича электрон услубий таъминотни яратиш учун юқорида келтириб утилган зарурий ахборотлар учун умумий структурани куриб олишимиз лозим булсин. Маълумки, фан маъруза, тажриба, амалий ҳамда курс ишлари иборат. Шунинг учун фаннинг ишчи дастуридан келиб чиккан ҳолда бўлимларни келтириб ўтсак, булар:

- маъруза (оралик баҳолашлар)
- амалиёт (жорий баҳолашлар)
- мустақил иш (яқуний назорат)
- курс ишлари
- баҳолаш тартиби
- фойдаланиш учун адабиётлар

Бу бўлимлар бизга куйилган масалани ажратиб олишимиз учун асос булиб хизмат килсин.

A4DeskPro дастурида Web саҳифа яратиш бўйича электрон услубий таъминот яратишимиз учун ҳар бир маъруза ва тажриба иши бўйича зарурий ахборотларга эга буламиз, яъни бошлангич назарий маълумотлар, топшириқлар, ишлатиш бўйича курсатма ҳамда амалий бажариш учун курсатмаларга эга бўлишимиз лозим бўлсин.

Энди юқоридаги келтириб ўтилган бўлимларга асосланган ҳолда ўз ғояларимизни ҳам қўшиб, бош саҳифанинг умумий структурасини ҳам куриб оламиз. Унинг умумий шакли куйидаги кўринишга эга бўлсин:

Электрон услубий таъминотни номи ва дизайнни келтириб утиш
Меню буйруқлари келтириладиган ойна
Саҳифаларни чакириш ва шу ойнада намойиш этиб бориш

Демак, бизнинг саҳифамиз учта фреймдан иборат бўлсин. Юқори фреймда мавзу келтириб ўтилади, куйи фреймда намойиш этиладиган саҳифалар чакирилади чап-юқори фреймда асосий меню буйруқлари келтириб ўтилсин.

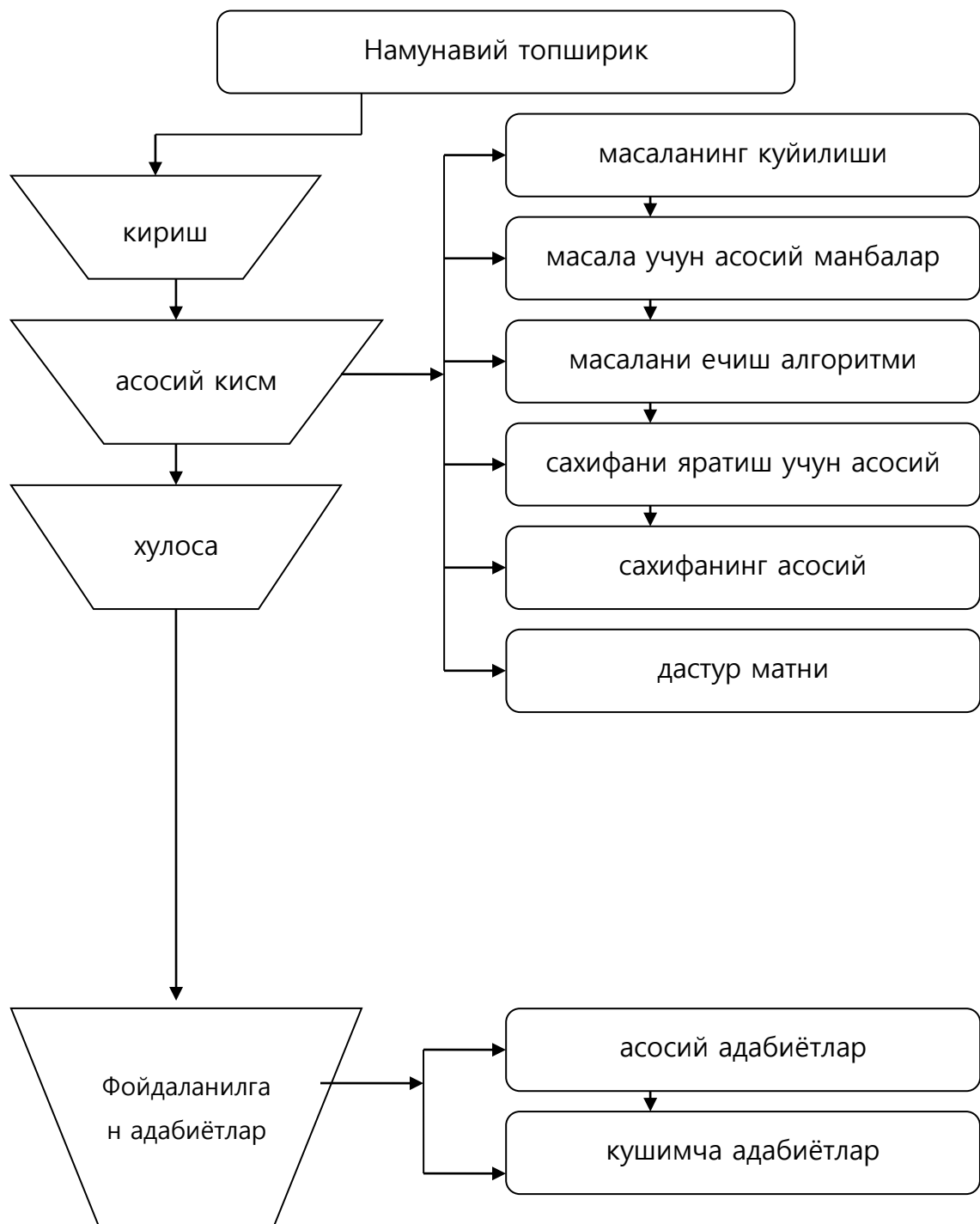
Услубий таъминотни яратишда фреймлар алмашинувчи ҳамда саҳифанинг дизайнига катта аҳамият бериш лозим бўлади. Шунинг учун саҳифани ишга туширилганда муқова саҳифаси ҳосил бўлиши лозим. Муқова саҳифасида эса, услубий таъминотни яратилган жой ва мавзу келтирилсин. Шунингдек, бу саҳифада муаллиф ва унинг раҳбарлари хақида маълумотларни келтириб утишни мақсад қилиб оламиз. «Кейинги саҳифа» тугмасини ҳосил қилиб, бу тугмани босганимизда «бош саҳифа» ҳосил бўлсин. Бу саҳифанинг умумий тузилиш хақида юқорида фикр келтириб ўтдик.

Бош саҳифада деярли ҳамма имкониятлар ҳисобга олинган бўлиши лозим. Чунки, яратмокчи булган саҳифамиз жуда ҳам катта қулайликни узида мужассамлаштириши лозим булсин. Саҳифанинг умумий структурасини куйидаги шаклда келтириб утишимиз мумкин:

Бу келтириб утилган схема бош саҳифанинг умумий структураси ҳисоблансин. Схемадаги ҳар бир бўлимнинг ҳам ўз структурасини маълум бир технология асосида яратамиз.

Келтириб утилган схемада ҳар бир бўлим узига хос булган саҳифаларни намоиш этади. Бу саҳифалардан бири, яъни «намунавий топширик» булими, узига хос булган ички структурага эга булади. Бу структуранинг умумий схемасини қуйидагича келтириб утишимиз мумкин:

Бу схема намунавий топширикнинг умумий структурасини ташкил килади. Бу схема асосида фойдаланувчилар уз саҳифаларини намунавий мавзулар асосида яратишлари мумкин булади.

3.2. Электрон услубий таъминотдан фойдаланиш йўриқномаси

Биз юқорида келтириб ўтилган технология асосида A4DeskPro дастурида Web саҳифа яратиш

бўйича электрон услубий таъминотни барча файлларини келтириб ўтамиз. Бу файллар: [index.html](#) ,

adabiyotlar.htm , Baholash.htm , Kirish.htm , бажариш боскич.htm , ин.htm , интернет.htm , мавзулар.htm ,
маъруза.htm , мукова.htm , index.html .

Дастурни ишга туширувчи асосий файлнинг номи эса, index.htm деб номланиб бу файл устида сичқонча тугмасини боссак, экранда 1-расмда келтириб ўтилган кўриниш пайдо бўлади.

Бу кўриниш саҳифанинг бош ойнаси ҳисобланиб, у асосан учта қисмга ажратилган. Бу қисмларни юкори, чап ва асосий қисмларга ажратдик. Экраннинг юкори қисмида электрон ўргатувчи саҳифанинг номи баннер сифатида намоиш қилинади. Экраннинг чап томонида эса гипершоратлардан ташкил топган бир нечта ёзувлар келтириб ўтилган бўлиб, уларнинг устида сичқонча тугмасини босиш орқали ҳар бир саҳифани алоҳида асосий қисмда намоиш этиш мумкин бўлади.

2-расмда масалани ечишда электрон услубий таъминотнинг аҳамияти кириш сифатида намоиш қилинади. Дастурни уқув жараёнида яратилган дастурий таъминотлардан фойдаланиш самарадорлиги, топширикни бажариш боскичлари ойнаси 3-расмда келтириб ўтилади.

4-расмда эса, намунавий топширик мавзулари келтириб ўтилади. 5-расмда мавзу бўйича берилган топширик мавзуларининг давомида келтириб ўтилади. Бажарилган топширикни сифатини баҳолаш ва талабаларни бажарган ишларни бажариш натижаларини баҳолаш мезони эса, 6-расмда келтириб ўтилади. 7-расмда фан бўйича бажарилган топшириклардан бири намуна сифатида келтириб ўтилади. Айнан шу намунавий топширикда бажарилган ишнинг дастурий таъминоти ва бу дастурни ишга юклаш жараёни 8-расмда келтириб ўтилади.

9-расмда эса, курс ишини бажариш жараёнида фойдаланилган адабиётлар уйхати ва интернет сайтларининг руйхати келтириб ўтилади.

Яратилган электрон услубий таъминотни урганиш учун турли хил тасвирлар ва уларни яратиш боскичлари намоиш қилинади.

Дастурдан чиқиш учун эса, экраннинг унг юкори бурчаги жойлашган “х” белигиси устида сичқонча тугмасини босишимиз етарли.

3.3. Ўқитиш жараёнига технологик ёндашиш (педагогик технология)нинг ўзига хос хусусиятлари

Жаҳон педагогикаси фани узоқ вақт давомида илмий-техник тараққиёт таъсирида - психология, кибернетика ва бошқарув назариялари ҳамда бошқа фанлар эришган ютуқларни умумлаштирган ҳолда, инсон ресурсларини самарали ривожлантириш ва фаол инновацион жараёнларни бошидан кечириш даврида бўлиб келди. Бу - фан, педагогик илмий назариялар ва бой амалий тажрибаларни ўзида мужассамлантирган ҳолда, ўтган асрнинг ярмигача бўлган даврда бирорта буюк педагог, бошқалар ҳам улардек юқори натижаларга эришадиган, яъни такрорланувчан педагогик циклни ярата олмадилар. Бизнингча, бунинг сабаби, яратилган ил\ор услублар, уларнинг муаллифлари шахсига кўп жиҳатдан боғлиқ бўлган. Шунинг учун ҳам, уларнинг издошлари муаллифлардек юқори даражадаги машғулотлар ўтказишга муваффақ бўлмаганлар. Чунки, психология фани тасдиқлаганидек, ҳар бир шахс такрорланмасдир. Шунга қарамадан, собиқ иттифоқ педагогик амалиётида ил\ор тажрибаларни оммалаштириш бўйича оммавий ахборот воситалари орқали кўп уринишлар бўлиб ўтди. Мавжуд ўқув жараёнини такрорланувчан хусусиятга эга эмаслиги, ўз даврида А.С.Макаренко томонидан танқид қилинганлигини биз юқорида келтирган эдик.

Ишлаб чиқаришда натижаси кафолатланган, лекин ижрочилар шахсига боғлиқ бўлмаган жуда кўп технологик жараёнлар яратилган. Саноатдаги буюмнинг ишчи чизмаси ва йи\иладиган бирикмалар чизмаси технологик жараённинг асосини ташкил қилади. Уларнинг талабларини аниқ бажариш натижасида буюмларни ўзаро алмашувчанлигини, технологик жараён операциялари эса такрорланувчанлиги, яъни такрорланувчан технологик циклни ташкил қилиши таъминланади. Шунинг учун ҳам Ўзбекистонда, Жанубий Корея ва Туркиядагидек, улардаги билан бир хил сифат кўрсаткичларига эга бўлган енгил автомобиллар ва кичик автобуслар ишлаб чиқарилмоқда.

Такрорланувчан педагогик жараённи яратиш, ишлаб чиқаришдагига нисбатан анчагина мураккаб жараён бўлиб ҳисобланади. Ўқув (ўқув-тарбиявий) масалаларни турли туманлиги, таълим мазмуни ва ўқув материалнинг турлича эканлиги, билимларнинг ўзлаштирилишини талабаларнинг индивидуал хусусиятларига боғлиқлиги ва бошқа омиллар бунга тўсқинлик қилади. Ўқув жараёнини такомиллаштириш мақсадида яратилган барча услуб, шакл ва моделлар фақат ўз эгаси қўлидагина юқори самара беради. Шундай бўлса ҳам, ўқув жараёнига ягона, самарали ёндашишни яратиш бўйича изланишлар олиб борилганлиги натижасида А+Шнинг буюк педагоглари Б.Блум, Д.Кратвол, Н.Гронлунд, Ж.Кэррол, Ж.Блок, Л.Андерсен ва бошқаларнинг изланишлари натижасида такрорланувчан ҳамда якуний натижани кафолатлайдиган педагогик технология яратилди.

Унинг моҳияти ўқув мақсадининг аниқлиги ва унга эришиш учун талабанинг қатъий белгиланган кетма-кетлик бўйича, ҳар бир ўқув бўлагини (модулини) ўзлаштириб, мустақил фаолият кўрсатишидан иборат бўлади. Илмий тадқиқот натижаларини кўрсатишича, фақат узлуксиз маъруза ўқилганда, талабалар материални атига 5 фоизини ўзлаштирадилар, бир-бирини ўқитиш ва мустақил ўрганишда эса бу кўрсаткич 90 фоизни ташкил қилар экан (Халқ таълими. 1999. №4 - 9 бет.).

Шундай қилиб, педагогик технологиясининг предмети ўқув жараёни ва профессионал тайёргарлик тизимини лойиҳалашдан иборат. Тизимли ёндашиш ўқитиш тизимининг барча асосий томонларини - мақсадни аниқлаш ва ўқув жараёнини лойиҳалашдан тортиб, то янги ўқитиш тизимининг самарадорлигини текшириш, уни синовдан ўтказиш ва оммалаштиришгача бўлган жараённи ўз ичига олади. У ўз ҳаракат тартибларини такрорланувчанлиги ва уларни тўла ўқув жараёнига тадбиқ этиш \ояси, оқибат натижада, бу жараённи «жонли ўқитувчига» боғлиқ бўлмай қолишига олиб келади. Ҳақиқатан ҳам, агар ўқув жараёни тўла такрорланувчан, алоҳида кўриниш (эпизод)ларга бўлинса, ўқитувчининг вазифаси олдиндан тузилган (ўзи тузган бўлиши шарт эмас) материал билан ўқишни ташкил этишда ташкилотчи ва маслаҳатчи ролини ижро этишдан иборат бўлиб қолади.

Ўқитишга технологик ёндашиш манти\ида икки хил \оя ётади: 1) ўқув жараёнини тўла-тўқис ўргатувчи машиналарга ўтказиб, унда асосий рол ўйнайдиган ўқитувчини тўла озод қилиш ёки, 2) унинг фаолиятини ташкил этиш ва маслаҳат бериш функциялари билан чегаралаш. Бу ҳолда ўқитувчи жуда юқори малакага эга бўлиши ҳам шарт эмас. Ўқитувчини «идеал ЭХМ» билан бутунлай алмаштириш \оясини педагогик технология тарафдорлари турлича қабул қилганлари ҳолда, иккинчи \оя кўпчилик томонидан маъқулланди ва унга амал қилинмоқда. Шунинг учун ҳам, ўқитиш мазмуни ва жараёни бўйича мутахассислар гуруҳи томонидан ишончли бўлган ўқитиш тизимларини режалаш, яратиш ва уларни қўллашга тайёрланган шароитда, хатто «ўртача» ўқитувчи ҳам юқори

натижаларга эришиши мумкин. Бу ерда ўқитувчи намунавий (фирменний) дидактик лойиҳани амалга оширувчи ижрочи сифатида қаралиб, унинг шахси ва малакаси муҳим рол ўйнамайди.

3.4. “A4DeskPro дастурида Web саҳифа яратиш” машғулотини замонавий ахборот технологиялари асосида ўқитишни ташкил этиш

Албатта, ҳар бир дарс машғулоти учун аввал ўқув мақсадлари ажратилган бўлади. Амалий машғулот учун эса бу мақсадлар кўпроқ Блум таксономиясининг ҳаракатга оид соҳаларига тегишли бўлади. Қуйида наъмуна сифатида аниқ бир мавзу, унинг учун ажратилган ўқув мақсадлари, машғулот режаси ва уни ўтказиш сценарийсини ишлаб чиқайлик:

Мавзу: “A4DeskPro дастурида Web саҳифа яратиш”

Энди маъруза машғулот дарсининг режасини тавсия қиламиз.

Дарснинг мақсади:

Таълимий:

1. Талабаларда A4DeskPro ҳақида тушунча ва малакаларини хосил қилиш;
2. A4DeskPro дастурида ишлашда фойдаланиладиган имкониятлари ҳақида атрофлича ва тўлиқ маълумотлар бериш;
3. A4DeskPro дастурида ишлаш кўникмаларини хосил қилиш.

Тарбиявий мақсад:

компьютерда ишлашда мустақиллик ва жавобгарлик хислатларини тарбиялаш.

талабаларда саҳифаларни яратиш, безаш ва ундаги гўзалликни хис этишга ўргатиш.

A4DeskPro дастурида Web саҳифа яратиш

Ривожлантирувчи:

1. талабаларни ўқишга бўлган, умуман A4DeskPro дастурида ишлашга бўлган қизиқишларини орттириш.
2. амалий дастурлар билан ишлашда талабанинг диққати ва ижодкорлигини ривожлантириш;

Дарснинг тури: амалий машғулот.

Дарснинг жиҳози:

Дарсликлар, компьютер, дидактик воситалар, дастурий таъминотлар.

Мавзу бўйича маъруза матни.

Тарқатма материаллар (турли хил варақалар, ўйин карточкалари)

Ўқитиш услублари:

1. маъруза;
2. тушунтириш ва намойиш этиш;
3. фронтал сўров;
4. топшириқ.

Дарснинг вақт таксимоти:

1. Ташкилий қисм (5 мин)
2. Такрорлаш (15 мин)
3. амалий қисм (35 мин)
4. Видеодарс ишланмасини намойиш қилиш (15 мин)
5. Дарсни яқунлаш (10 мин)

Талаба фан учун ажратилган мавзуни ўзлаштириш натижасида қуйидаги ўқув мақсадларига эришиши керак бўлади.

1. Когнитив (билишга оид) соҳада

- Дастурлаш тили ҳақида тушунча олади;
- A4DeskPro дастурида Web саҳифа яратиш ҳақида тушунча олади;
- A4DeskPro дастури ёрдамида дастур тузиш ва унинг имкониятлари;
- A4DeskPro дастури ёрдамида саҳифаларни яратиш ва имкониятлари;
- A4DeskPro дастури ёрдамида яратилган саҳифаларни намойиш қилиш ва уларнинг имкониятлари;

- A4DeskPro дастури ёрдамида саҳифа дизайнларини ўзгартириш ва унинг имкониятлари ҳақида тушунча олади;
 - A4DeskPro дастурида саҳифа қандай эффектларга эга бўлиши ҳақида тушунча олади;
 - A4DeskPro дастури билан танишади;
 - Саҳифа яратувчи дастурларнинг классификациясини тушунади;
2. Психомотр (харакатга оид) соҳада
- Саҳифа туза олади;
 - Саҳифани сақлай олади ва файл номини ўзгартира олади;
 - Яратилган файлга ном бера олади;
 - Дастурга маҳсус ўзгартиришларни қўша олади;
 - A4DeskPro дастури ёрдамида саҳифалар яратади;
 - A4DeskPro дастури ёрдамида эффектларни кушиб янги саҳифа яратади;
 - A4DeskPro дастури ёрдамида саҳифаларни маҳсус усуллар билан таҳрир қилади;
 - A4DeskPro дастурида дастур тузиладиган воситаларни ўрната олади;
 - Саҳифа таҳрирловчиларидан фойдалана олади;
 - Таҳрирловчи дастурларни параметрларини ўзгартира олади;
3. Аффектив (ҳиссиётга оид) соҳада
- Саҳифа яратиш имкониятларини англаб етади;
 - A4DeskPro дастури соддалигини, тушунарлилигини англаб етади;
 - A4DeskPro дастури қулайлигини сезади;
 - Саҳифа яратиш жараёни жуда мукамал ва беқиёслигини ҳис қилади;
 - A4DeskPro дастурида саҳифа тузилганда ҳажмини қисқартириши мумкинлигини ҳис қилади;
 - A4DeskPro дастури саҳифаларининг ораларига кушиш ёки олиш мумкинлигини ҳис қилади;
 - A4DeskPro дастури дастурчи меҳнатларини анча енгиллашишини ҳис қилади;
 - A4DeskPro дастури нима эканлигини ҳис қилади?
 - A4DeskPro дастури имкониятларини англаб етади;
 - A4DeskPro дастури соддалигини, тушунарлилигини англаб етади;
 - A4DeskPro дастури билан ишлаш қулайлигини сезади;
 - A4DeskPro дастури саҳифа яратиш учун жуда мукамал ва беқиёслигини ҳис қилади;
 - A4DeskPro дастури компьютердаги саҳифаларни янада гузаллаштириши мумкинлигини ҳис қилади;
 - A4DeskPro дастури версияларини янгилари кучли эканлигини ҳис қилади;
 - A4DeskPro дастури фойдаланувчи меҳнатларини анча енгиллаштиришини ҳис қилади;

Дарснинг бориши:

1. Ташкилий қисм:

Саломлашиш, йўқлама, синфнинг ҳолати, янгиликлар.

Ўқувчи фикрини дарсга жалб этиш. Бу босқич машғулотга тайёргарлик босқичи ҳисобланиб, ўқувчиларнинг машғулотга тайёргарлиги, гуруҳнинг руҳияти, амалий машғулотини ўтказиш учун керак бўладиган ўқув воситаларининг етарлилиги назорат қилинади.

2. Ўтилган мавзунини такрорлаш:

1. Гуруҳни микрогуруҳларга (2 ёки 3) бўлиб, мусобақа тарзида савол-жавоб ўтказиш ёки фронтал сўров орқали ўтилган назарий материални такрорлаб олиш кўзда тутилади.

3. Назарий маълумотларни таъкидлаш:

Ўқув мақсадларини тўлиқ англаган талаба ва ўқитувчи уларни амалга ошириш учун, яъни фан учун ажратилган мавзунини тўла ўзлаштириш учун ҳаракатга киришадилар.

Маълумки, RWCT дастури бўйича критик (тахлилий) фикрлашнинг асосини қуйидаги фазалар ташкил қилади: даъват (чақирув), англаш, мулоҳаза (ДАМ).

Даъват фазасининг асосан учта мақсади бўлиб, булар ўқувчини янги ўрганилаётган муаммо бўйича қандай маълумотларга эга эканлигини аниқлаш, уни фаоллаштириш ва машғулотнинг мақсадини ўқувчига тўлиқ етказиш.

Бу фикрларга асосланиб даъват фазасида мавзу учун интерфаол усуллардан бири Блум саволларини қўллаш мумкин. Бу усул талабани мавзуга оид бўлган билимларини аниқлашга ёрдам беради. Бу эса, мавзунинг мақсадини янада аниқлаштиради. Усул асосида ўқувчига қуйидаги саволлар билан мурожаат қилиш мумкин:

- A4DeskPro дастурида саҳифа яратиш тушунчаси ҳақида фикрингиз?

- Саҳифа яратишга мўлжалланган дастурлар ҳақида фикрингиз?
- Саҳифаларни яратувчи дастурларга мисол келтиринг?
- Саҳифа яратиш учун мулжалланган барча дастурларни A4DeskPro дастури деб аташ мумкинми?
- Қандай саҳифа яратувчи дастурий воситаларни биласиз?
- Саҳифа яратишга мўлжалланган дастурлар ҳақида фикрингиз?

Англаш, мулоҳаза фикрлашнинг иккинчи фазаси ҳисобланади. Мавзу бўйича янги ўқув материални тушунилишига эришиш бу фазанинг энг муҳим вазифаси ҳисобланади. Бу фазада ўз тушунчаларини «орқасидан кузатиб» бориш муҳим аҳамиятга эга.

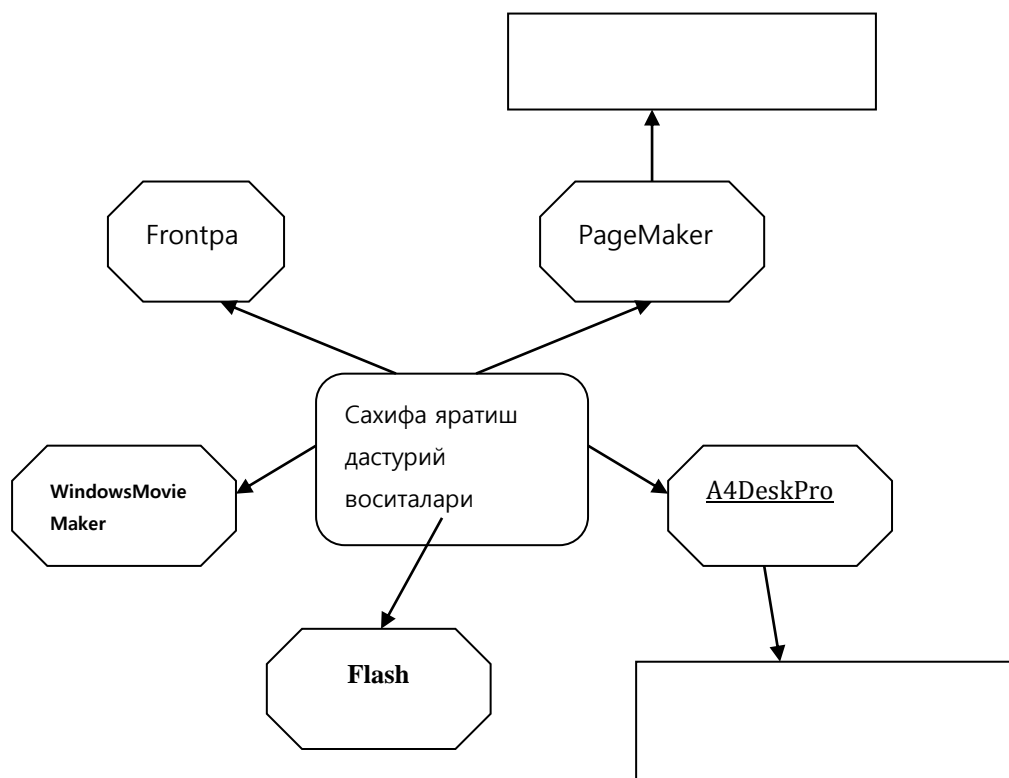
Бу фаза учун Венн диаграмма усулини қўллаш мақсадга мувофиқ. Чунки, бу усул тушунчаларнинг икки ёки ундан ортиқ тушунчаларни ўзига хос ва умумий жиҳатларини таҳлил қилиш ва умумлаштиришда қўлланилади. Бу эса, талабадан мавзунини таҳлил қилиш қилишни талаб қилади. Мавзу бўйича ўзлаштирилган билимлар асосида ўқувчи ўзининг таҳлилий фикрларини қуйидаги Венн диаграммасида ифодалаш мумкин:

Монтаж дастурий воситалари		
A4DeskPro дастури	Умумий жиҳатлари	FrontPage дастури
-Компьютерда камрок жой эгаллайди - Компьютерда система билан яхши ишлайди. - саҳифалар тез ишга туширилади - хажми кичкина	-файл шаклида сақланади -кенгайтмага эга - номга эга	-Компьютерда алоҳида урнатилади -саҳифа яратишда ўзига хос бўлади. -хажми ката булади..

Бу ерда талаба ўзининг фикрларини келтириб ўтилган жадвалга тўлдиради. Фикрлар мавжумаси чегараланмаган. Фикр қанча куп бўлса, бу ўқувчининг шунчалик ютуғи ҳисобланади.

Мавзунини ўзлаштириб бўлган ўқувчини назорат қилиш учун жуда ҳам кўплаб усуллардан фойдаланиш мумкин. Масалан, турли хил ўйинлар, ҳар хил тестлар, кроссвордлар, калит сўзлар асосидаги назорат ишлари ва х.к.ларни келтириб ўтиш мумкин.

Мулоҳаза босқичи учун ҳам ўзига хос бўлган интерфаол усулларида бирини қўллаш мумкин. Масалан, кластерларга ажратишни даъват, англаш ва мулоҳаза қилиш босқичларидаги фикрлашни рағбатлантириш учун қўллаш мумкин. Асосан, у янги фикрларни уйғотиш ва муайян мавзу бўйича янги фикр юритишга чорлайди. Бу усулда мавзуга оид бирор калит сўзни марказга ёзиб олинади ва унинг атрофида шу калит сўзга тегишли бўлган сўзлар ёзиб чиқилади. Уларнинг ҳам ўзига тегишли бўлган сўзлар кетма-кет ёзиб чиқиладигани мумкин. Масалан

Уй вазифасини режалаштиришда қуйидагиларга эътибор бериш керак:

-Уйга бериладиган топшириқ вақтини, ҳажмини, ўқувчиларга оғирлик қилмайдиган қилиб режалаштириш керак;

-Ҳар хил кўринишдаги оғзаки, ёзма, назарий, амалий вазифаларни танлаш лозим;

-Уй вазифасини қандай бажариш, тайёрлаш бўйича намуна, қўшимча фойдаланиладиган манбалар: дарслик, ўқув қўлланмалар ҳақида маълумот бериш лозим.

Машғулот сўнгида ўқитувчи эришилган натижаларни эълон қилиши, дарс жараёнини қисқача таҳлил этиши, актив ўқувчиларни рағбатлантириши, уйга топшириқлар бериши лозим. Уйга берилган топшириқларни бажариш учун керакли тавсия ва кўрсатмалар берилиши, албатта улар табақалаштирилиши зарур. Шундан сўнг машғулот якунланади.

Хулоса қилиб айтганда, самарали ўтказилган дарс машғулотини ундан кўзланган мақсадларга тўлақонли эришилишини ва натижада талабаларда мустаҳкам билимлар ҳосил бўлишини кафолатлайди.

Дарс якунланади.

4-боб. Ҳаёт фаолияти хавфсизлиги

4.1. Elektron uslubiy ta'minot ishlab chiqishda kompyuter xonalarida hayot faoliyati xavfsizligi

Компьютердан нurlanishning oldini olishi uchun himoya filtrlaridan foydalaniladi. SHunday qilib, monitor butunlay xalqaro standart MPR-2 (LOW radiation displeylari) talablarini qoniqtirganda ham, uni nurlanishda qo`shimcha

himoya kerak bo`ladi. Bu to`g`risida takliflar juda ko`pdir. Amerikalik mutaxassislar, masalan, ekranda qo`l cho`zilgandagina bo`lgan masofada joylashishni maslahat beriladi, qo`shni monitorlar 222,8 masofada joylashishi lozim. Eng effektli (foydali) vosita rivojlangan dunèda tan olingan ekran qismi filtrlaridir. Monitorlar uchun himoya filtrlari quyidagi turlarda bo`ladi.

1. Turli filtrlar – amalda elektromagnit nurlardan va statik elektrdan himoya qilmaydi, bundan tashqari sur`atning kontrastligini kamaytiradi. Lekin ular tashqi èrqnlikda va ekranni bikirlashidan himoya qiladi, bu ko`z uchun katta ahamiyatga egadir.

2. Plènkali filtrlar statik elektrni to`smaydi past chastotali elektromagnit maydonidan deyarli himoya qilmaydi, lekin sur`atni talabaning kontrastligini ortiradi, ultraviolet nurlanishlarni butunlay yutadi va rengen nurlarini kamaytiradi. YAshindan faqat polarizasiya plènkali filtrlar himoya qiladi. Eng taniqlilisi Polorid firmasining plènkali filtrlardir (SR 50): ularni ko`plari sur`atni kontrastligi va aniqliyigini oshiradi. Lekin haqiqatdan shuni ta`kidlash kerakki, polarizasiya filtrlari polefir simolalari ostida tayèrlanadi. Bu material yuqori darajada mustahkam emas va uzoqqa chidamaydi va tez fizik qorishish va tuzilishiga olib keladi.(Plènka Polorid SR 50 filtrlarni universal ishlashini polarizasiya filtrlari bilan chalkashtirib bo`lmaydi. Keyingi filtrlar ham statik va elektromagnit maydonlardan èmon himoya qilmaydi).

3. SHisha filtrlar eng keng tarqalgandir. Ularning bir necha modifikatsiyasi mavjuddir. a) Oddiy shisha filtrlar, odatda osièda ishlab chiqilgan (Defender GL14V, Optical Class) o`zini effektivligi bilan taxminlangan turli fil`trlarga tengdir. Ularni ko`plari sifat sertifikatini va boshqa hujjatlar bilan ta`minlanmaydi. b) yerga ulagan shisha fil`trlar sezilarli darajada effektivdir: ular qisman statik zaryadni kamaytiradi, elektromagnit maydon, ul`trabinafsha nurlari kuchini kamaytiradi, sur`at kontrastligini oshiradi. Bu filtrlar juda avtomatlashgandir. v) To`liq himoyali shishali filtrlar (Ergoster Xenium Vnus) - odatda, yuqori sifatli mahsulotdir, optik oyna asosida ko`p qatlamli maxsus o`qlamalar bilan tayèrlangan, o`zida polarizasiya fil`trni ham mujassam etgan. Bu fil`trlar ultraviolet nurlarini, statik maydonlarni bartaraf etadi ko`p darajada elektromagnit maydon va rentgen nurlanishlarini kamaytiradi. Suratda sakrashlar bo`lmaydi, suratni kontrastligi oshadi, lekin bu filtrlar juda qimmatdir. g) Rossiya federatsiyasida ishlab chiqilgan filtrlar shishali filtrlar (Global Shield va Defended Argon filtrlari) ular ham to`la himoya sinfiga mansub. O`zini xarakteristikasi bilan xorijiy filtr namunalardan qolishmaydi, 2-3 marotaba arzon, nisbatan yangi filtrlar ularni sifati ko`pgina texnik xulosalar va sertifikatlar bilan tasdiqlangan, ular mehnat prinsipi past ITI testdan o`tkazilgan, shvesil nurlanishdan himoya va ko`rsatkich vositalari ergonomikasi ITU dan ham sinovda o`tkazilgan rejim Davlat Standarti sertifikatini va gigiena sertifikatiga ega. Kompyuter xonasida hamma jihozlar elektr tokida ishlaydi. SHuning uchun elektrdan shikastlanishiga uchrash mumkin. Buning oldini olish uchun kompyuterlarni yerga ulash talablariga amal qilish shart. Hamma kompyuterlarda elektr tarmog`iga ulash uchun maxsus sistema ishlatiladi va unda "0" ulash himoyasi qo`llanilgan. "0" ga ulash himoyasi bu "0" simini korpuslarga bog`lash va har xil issiqlikda ishlaydigan avtomatlarni ishga tushiruvchi sistemadir.

Monitordan insonning ko`zigacha bo`lgan optimal masofa. Monitor ko`zdan ozgina pastroqda va 50 sm dan kam bo`lmagan masofada joylashishi kerak. Monitor va ko`z orasidagi masofa 80 sm gacha bo`lishi tavsiya qilinadi, bu masofa kichik bo`lsa insonning ko`zi tez charchaydi. Monitorni dizayni va rangi o`ziga ètiborni jalb qilmasligi kerak. SHuning uchun monitoring sirt tomonida har xil reklama èpishtirgichlar bo`lmasligi kerak. Monitoring ekrani zangori va ko`k ranglarga bo`yalishi maqsadga muvofiq hisoblanadi. CHunki bu ranglar inson ko`ziga eng yaxshi ranglardan hisoblanadi. Qisman monitor oldidagi o`tirishda xavfsizlikni va kamfort ish joyini rasional tashkil etish lozim. Foydalanuvchi usul asosiy xavfsizlik vidiomanitor ekran displeydan chiqadi deb bo`lmaydi. Eng kuchli nurlanish odatda manitorni èn va orqa tomonidan ham tarqaladi. SHuning uchun foydalanuvchi joyini bir necha kompyuter qarama – qarshi turgan joyda undan ham èmoni orqama – ketin joylashtirishdir. Videomonitor xillari orasidagi tavsiya etiladigan oradagi masofa 2 m dan kam bo`lmasligi va èn tomondagi masofa 1,2 m dan kam bo`lmasligi lozim. Kompyuterlar joylashgan xona yetarli darajada keng va doimiy ravishda havosi almashib turishi kerak. Bitta displey uchun minimal standart norma 6m ni, minimal hajm esa 20 m tashkil etishi kerak. Displey oldida ishlaganda xonani èritilishi yaxshi bo`lishi va imkoni boricha tabiiy kunduzgi èritilishga yaqin bo`lishi kerak. YOritish uchun displeyga yaqin joylashgan lyuminisent lampochkalardan foydalanib bo`lmaydi. Bu strobaktik effekt deb aytiladi, displey ekranda ma`lumotni buzilishiga olib keladi. YOritishni eng maqbul usuli galten nurlanishli manbadir. Amerikalik olimlarning ham foydalanuvchilarga tavsiyasi diqqatga loyiqdir:

- Displey ekraniga yaxshi himoya filtri o`rnatish, to`rli filtrlardan foydalanmang;
- Ekran o`z sathidan 20 sm pastda va ko`zdan 65 sm masofada bo`lishi kerak(agar shu yaqindan èki ko`rsangiz ham displey bilan burningizni uning yaqiniga olib borib ishlamang, hatto burun ham zarar ko`rishi mumkin);

- Ekranni oynaga nisbatan to`g`ri burchak holda o`rnatish;
- Ekranning èritish xonasining èritishiga teng bo`lishi kerak (taxminan 500-700 lk) èrqin lyumensent nurdan saqlanish;

- YO`rqn fonda qora harflar oson o`qiladi;
- Har 10 minutda nigohni ekrandan boshqa tomonga oling;
- CHernovikdan ma`lumotni SHKga kiritishda uni ekran yaqinroq joyga qo`ying;
- Ko`zga displey ènida ishlaganda alohida ko`zoynak lozimligini ko`z doktori bilan gaplashib ko`ring. (masalan perforirovanniy oynak) Barcha nurlantirishlarni yaxshi yutuvchi ayrim o`simliklar bor. Ular ko`pgina nurlanishlarda ular juda zo`r rivojlanadi. SHuning uchun ko`pgina ofislarda xonani bezash uchun emas, balki nurlanish kamaytirish uchun

xona o`simliklardan foydalanishadi. SHuning uchun ushbu tavsiya kompyuterdan foydalanuvchilar uchun berish mumkin.

Umuman xulosa shuki:

- Ekranni lippillashi va yarqirashi, yaqinda emon ko`rish, asab stresslari va asabiylikka olib keladi.
- Past chastotali maydon nur kasalliklari, stresslar, homiladorlarni buzilishlar bilan o`tishga, reproduktiv funksional buzilishga va emon sharoitli ishlar paydo bo`lishiga olib keladi.
- Elektron maydon hujjatlarini o`zgartirish va rivojlanishni to`xtatishga olib keladi. Bu ko`zning xuristalini xiralashish – katarakta keltirib chiqarish mumkin.

Kompyuter bilan ishlaganda charchash sabablari. Kompyuter bilan ishlash vaqtida inson quyidagi faktorlardan charchaydi:

- ekraning me`eridan ortiq erug`ligi;
- kontrast va fon o`rtasidagi aniqligi;
- kompyuterda ishlash paytidagi issiqlikdan nurlanishi;
- kompyuterda nurlanishning insonga ta`siri;
- kompyuter buzqligi.

Himoyalovchi yerga ulash qurilmalari 2 xil:

1. Konturli yerga ulash;
2. Tashqariga chiqarilgan yerga ulash – bu usul ko`pincha ulovchi asbob – uskunalar turgan joydan tashqariga chiqarib ma`lum bir maydonchaga to`planib o`rnatiladi. yerga ulashning bu turi asosan kuchlanishi 1000 V gacha bo`lgan qurilmalarda ishlatiladi. Buning afzalligi shundaki, elektrod vazifasini bajaruvchi qoziqlarni yerga qoqish uchun qarshiligi kam bo`lgan yerlarni tanlash imkoni bor.

4.2. Компьютердан фойдаланиш жараёнида атроф-муҳит муҳофазаси масалалари

Атроф-муҳит ҳолатини кузатиш ,назорат қилиш ва бошқариш тизимини-мониторни экологик вазиятни ўрганиш ва баҳолаш имкониятини беради монитоорнинг кўчма лабораториялар турғун постлар ва махсус жихозланган обсерваторияларда олиб борилади лекин мониторинг тизими турли биосфера ва унинг алоҳида аҳоли ҳудудларидаги экологик вазиятни тўғри баҳолаш учун ҳар доим етарлича имкониятга эга эмас.

Натижада атроф-муҳит ҳолати ва мавжуд маълумотлар ўртасида фарқлар бўлиши муқаррар шунинг учун ҳозирги кунда атроф муҳитдаги ўзгаришларни тўғри ва ишонарли муаммоли вазифадир. Бундай вазиятни Ўзбекистон Республикаси учун ҳам тегишлидир ва атроф-муҳитдаги ҳолатини ишонарли баҳолаш учун мониторинг тизимини такомиллаштириш лозимдир атроф-муҳит ҳолатини ишонарли баҳолаш келажакда юз бериши мумкин бўлган экологик ўзгаришларни олиндан башорат қилиш имконини беради фан техникаси ривожланиш пайтидаги экологик ўзгаришларни моделлаштиришга имкон яратилади.

Табиат яхлит бир тизим сифатида қаралиб, уни ўрганишда системали услубдан фойдаланилади системали услубнинг методологик асоси шундан иборатки табиатнинг барча компонентлари фазо ва вақтда бир-бири билан ўзаро алоҳида ва ривожланишда деб қаралади табиатни ўрганишдан асосий мақсад унинг ҳақиқий акс эттирувчи моделлар тизимини яратишдан иборат .

Модел оламдаги муайян ходисани абстракт тасвирлашдан иборат бўлади ушбу ходисани нисбатан олидиндан айтиб бериш имконини беради одатда модел сўзи ёки гарфик тарзда ифодаланади аммо биз учун яқин миқдорий маълумотлар керак бўлса ундан статик ва қатъий назар математик модел бўлиши лозим. Модел кўрсаткичларини компьютерда ишлаб чиқиш унга баъзи ўзгартиришларни киритиш ёки аввалгиларни олиб ташлаш, янгилаш каби имкониятлар яратилади. Экология таълимида компьютерлардан фойдаланиш талабларни кутубхоналардан унумли фойдаланиб, китоб билан мустақил ишлаш ва мустақил мутоаласини ривожлантириш шахсий изланиши ва фикрга эга бўлиш кўникмасини ҳосил қилинади. Компьютер ахборотни дастурлашган ҳақда беради, берилган саволларнинг жвобларини таҳлил этади. Ўқув жараёнида компьютерлардан фойдаланиш самарадорлигини юқори бўлиши унга киритилган тест топшириқларини ва экологик маълумоларни мукамал тузилганлиги билан ҳам белгиланади. Бундан ташқари табиатни муҳофаза қилиш ва экологик шароитларни яхшилашда табиатдан тўғри фойдаланишни амалга оширишда иқтисодий аҳамияти бекиёсдир. Иқтисодий услублардан фойдаланиб ғалқ хўжалигига етказаетган экологик зиёнини баҳолаш мумкин хулоса қилиб шуни айтиш лозимки атроф-муҳит ҳолатини тўғри баҳолаш ва компьютер тизимидан фойдаланиш табиатни асраш учун асосий омил бўлиб ҳисобланади.

Хулоса

Мамлакатимиз Президенти Ислом Каримов таъкидлаганларидек, «Энг янги замонавий ўқув воситалари билан таъминланган коллежларда эскидан қолган ўқитиш услубларининг давом этишига мутлақо йўл қўйиб бўлмайди».

Юкорида келтириб утилган A4DeskPro дастурида Web саҳифа яратиш бўйича электрон услубий таъминотдан олий таълим муассаларининг Информатика ва ахборот технологиялари таълим йуналиши бўйича уқиётган талабалар, махсус курсларда уқиётган мустақил урганувчилар, ҳамда касб-хунар коллежларининг ўқитувчилари ва уқувчилари ҳам фойдаланишлари мумкин.

Мен ушбу битирув малакавий ишини тайёрлаш ва ёзиш жараёнида A4DeskPro дастурида Web саҳифа яратиш бўйича электрон услубий таъминот яратиш ва уни ўқув машғулотида қўллаш натижасида талабаларга билим бериш учун электрон услубий таъминотдан фойдаланиб дарс самарадорлигини оширишга эришиш мумкинлигини кўриб ўтдим. Шунингдек, талабаларга доимий равишда билим бериб боришда электрон қўлланмаларни яратиш ва улардан ўқув жараёнида фойдаланиш лозимлиги, шунингдек дастурни янада такомиллаштириш ва янги лойиҳаларини яратиш бўйича зарурий тасаввурларни олдим.

Шунингдек, битирув малакавий ишимни бажариш жараёнида қуйидаги масалаларни ҳал қилдим:

- Мавзуга оид мавжуд манбалар таҳлилини амалга оширилди;
- Масаланинг қўйилиши ва унинг амалий аҳамиятини келтириб ўтилди;
- A4DeskPro дастурида Web саҳифа яратишга оид бошланғич маълумотларни шакллантирилди;
- Электрон услубий таъминотни яратишда фойдаланиладиган дастурий воситалар таҳлили қилинди;
- A4DeskPro дастури ва унинг электрон услубий таъминот яратишдаги имкониятларини таҳлил қилинди;
- SnagIt дастури ёрдамида виртуал дарс ишланмаси яратиш имкониятларини кўриб чиқилди;
- A4DeskPro дастурида Web саҳифа яратиш бўйича электрон услубий таъминот яратиш технологиясини ишлаб чиқилди;
- Электрон таъминотдан фойдаланиш йўриқномаси шакллантирилди;
- Электрон таъминотни дарс машғулотида фойдаланиш самарадорлиги аниқланди;
- Амалий машғулоти мавзуси бўйича дарс ўтиш методикасини ишлаб чиқилди;
- Дарснинг замонавий (интерфаол) моделини ишлаб чиқилди;
- Мавзунинг маъруза матни яратилди;

Маълумки, педагогик технология таълим жараёнини инкироздан холи этиш, уни бозор иқтисоди шароитига мос ҳолда такомиллаштириш ва Давлат таълим стандарти талабларига мувофиқ кадрлар тайёрлашнинг муҳим омилларидан бири бўлиб ҳисобланади.

Келгусида бу ишларимни давом эттириб, замонавий янги педагогик технологиялар асосида ўқувчиларга билим бериш учун албатта турли хил фанлардан электрон саҳифалар, электрон қўлланмалар, услубий кўрсатмалар яратиш, талабаларнинг билимини янада мустаҳкам бўлишида ўзимни олган билимларим билан жавоб беришга ҳаракат қиламан.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. Ўзбекистон Олий ва урта махсус таълим вазирлиги. Ўзбекистон Республикаси халқ таълими вазирлиги, Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот кумитаси томонидан яратилган «Ўзлуксиз таълим тизими учун уқув адабиётларининг янги авлодини яратиш» концепцияси.
2. И. А. Каримов Жаҳон молиявий-иқтисодий инқирози, ўзбекистон шароитида уни бартараф этишнинг йўллари ва чоралари, Тошкент, 2009 йил март
3. Ўзбекистон Республикаси «Таълим тугрисида»ги қонуни.
4. Ўзбекистон Республикаси «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури»
5. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Компьютерлаштиришни янада ривожлантириш ва ахборот коммуникация технологияларини жорий этиш тугрисида»ги 2002 йил 31 майдаги қонуни.
6. Microsoft FrontPage 2000. Шаг за шагом.М., ЭКОМ,2000.
7. С.Ғуломов. «Иқтисодий информатика», Ўзбекистон – Тошкент, 1999 й.
8. Т.Холматов, Н.И.Тайлақов, У.А.Назаров. «Информатика», Ўзбекистон миллий энциклопедияси - Тошкент, 2003 й.
9. Т. Холматов, Н.И.Тайлақов. «Амалий математика, дастурлаш ва компьютернинг дастурий таъминоти», Мехнат - Тошкент , 2000 й.
10. Нишонбоев Т. «Windows, Word va Internet», Академия - Тошкент, 2002 йил.
11. Левин А. Самоучител работы на компьютере. (6-е изд.) «Нолидж». 2001 г. 630 стр.
12. Марахимов А.Р., Рахмонқулова С. Интернет ва ундан фойдаланиш асослари. Тошкент, 2001
13. Makarova N.V. Informatika, Toshkent, Talqin, 2005
14. Асадулина Р. Информатика, Қувасой, 2000й.
15. Полвонов Ф. «Информатика», Фаргона, 2003 й.
16. Ахмедов А., Тойлоқов Н. «Информатика», Тошкент, 2001 й.
17. С.Ғуломов. «Информатика», Тошкент, ТДИУ, 2007 й.
18. A.Sattarov. Malumotlar bazasini boshqarish sistemasi, Toshkent, 2007
19. С. Рахмонқулова. «ИБМ РС шахсий компьютерида ишлаш», Шарқ-Тошкент 1996 й.
20. Н. Тайлоқов «ИБМ РС компьютерлари», Ўзбекистон-Тошкент 2001 й.
21. Комилов Ш. «Учимся работат на Microsoft Excel», ТГЕУ 2000 г.
22. Арипов М, Мухаммадалиев Ж «Информатика ва информатион технологиялар», Тошкент, 2004 й.
23. Новичков В. «Паскал », Москва, Высшая школа, 1991 г.
24. Петров А. «Вычислительная техника и программирования», Москва, Высшая школа, 1991 г.
25. Хўжаёров. «Қурилиш масалаларини сонли ечиш усуллари». Тошкент,
26. 1995 й
27. Кўчаров А. «Интернет», Тошкент, 2001 й.
28. Тайлақов Н., Ахмедов А. «ИВМ РС компьютери ва ундан фойдаланувчилар учун», Тошкент, Ўзбекистон, 2001 й.
29. Ливингстон Б. «Еще о секретах Windows», Киев, 1995 г.
30. «Бозор иқтисодиёти назарияси ва амалиёти », акад.С. Ғуломов ва М. Шарифхўжаевлар тахрири остида., Тошкент « Ўқитувчи » 2000 йил.
31. « Иқтисодиёт илми асослари », С. Ғуломов, А. Абдуллаев, А. Сотволдиев, Тошкент, «Молия », 2002 йил.
32. И.Холлиев, А.Икромов «Экология» (касб-хунар коллежлари учун) Тошкент «Мехнат» - 2001 йил
33. Н.Жабборов. -"Химия ва атроф-мухит" Тошкент., "Уқитувчи" 1992 йил
34. Ш.Отабоев, М.Набиев.-"Инсон ва биосфера" Тошкент,"Уқитувчи"1995 йил

Internet ma`lumotlarini olish mumkin bo'lgan saytlar: Elamak.freenet.uz, vlibrary.freenet.uz, bankreferatov.ru, www.intuit.ru, www.km.ru, www.referat.ru, www.superreferat.ru

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

НАМАНГАН МУҲАНДИСЛИК-ПЕДАГОГИКА ИНСТИТУТИ

Касб таълими факультети

Факультет декани

_____“ _____ ” _____ 2016 й.

Ҳимояга рухсат этилсин:

Касб таълими (Информатика ва АТ)

кафедраси кафедраси муdiri

_____ О.Жакбаров
“ _____ ” _____ 2016 й.

Бакалавр даражасини олиш учун

БИТИРУВ МАЛАКАВИЙ ИШИ

МАВЗУ: _____

Битирув малакавий ишини бажарди:

5111000 - Касб таълими

(Информатика ва АТ) таълим

йўналишининг 4 курс талабаси _____

Битирув малакавий иши раҳбари: _____

«ТАСДИҚЛАЙМАН»

Касб таълими факультети декани

_____ проф. Б.Ж.Маҳмудов

“ _____ ” _____ 2016 й.

НАМАНГАН МУҲАНДИСЛИК-ПЕДАГОГИКА ИНСТИТУТИ

Бакалаврлар учун битирув малакавий ишига

ТОПШИРИҚ

Касб таълими факультети Касб таълими (Информатика ва АТ) йўналиши бўйича

Касб таълими (Информатика ва АТ) кафедрасида битирувчи

Алимқулов Жавлонбек Гулмирзаевич нинг

(талабанинг исми ва фамилияси)

Битирув малакавий иши мавзуси *A4DeskPro* дастурида *Web* саҳифа яратиш бўйича

электрон услубий таъминот яратиш _____

Иш раҳбари _____ и.ф.н., доц. С.Хошимов

(илмий даражаси, унвони, исми ва фамилияси)

Ректорнинг иш мавзуси ва раҳбарни бириктириш ҳақидаги буйруғи

№ _____ « _____ » _____ 2016 йил

Битирув малакавий ишини топшириш муддати “ _____ ” _____ 2016 й.

1. Битирув малакавий ишини бажариш учун бошланғич маълумотлар

- *A4DeskPro* дастурида *Web* саҳифа яратиш амалий машғулоти бўйича бошланғич маълумотлар
- электрон услубий таъминот яратиш тизимлари ва уларнинг классификацияси бўйича маълумотлар
- Компьютер дастурий воситалари, операцион тизимлар ва техник таъминот
- Замонавий педагогик технологиялар, методлар ва стратегиялар

2. Тушунтирув ёзувларининг таркиби 10-15 минг сўз ҳажмида кўлёзма тарзида:

1-bob. Электрон услубий таъминотларни ишлаб чиқиш ва уларнинг классификацияси бўйича мавжуд манбалар таҳлили

2-bob. Амалий машғулотлар учун электрон услубий таъминотларни яратиш талаблари ва воситалари

3-bob. Амалий машғулотлар учун мультимедиа дастурий маҳсулот ишлаб чиқиш

Ҳаёт фаолияти хавфсизлиги

Хулоса

3. Чизма ишлари таркиби (кўргазмали чизма материаллар)

1. Электрон услубий таъминот ишлаб чиқиш дастурлари бўйича тақдимотлар

2. Педагогик технология методлари ва уларни қўллашга оид тақдимотлар

3. Мультимедиа электрон услубий таъминот тақдимоти

4. Битирув малакавий иши бўйича маслаҳатлар.

Т/р	Бўлим мавзуси	Маслаҳатчи ўқитувчиларнинг Ф.И.Ш	Топшириқ берилди		Топшириқ бажарилди	
			сана	имзо	сана	Имзо

5. Битирув малакавий ишини бажариш режаси (раҳбар режалаштиради)

Т/р	Битирув малакавий иши босқичларининг номи	Бажариш муддати	Текширувдан ўтган муддати
1.	<i>Кириш</i>	25.02.2015	
2.	<i>1-bob. Электрон услубий таъминотларни ишлаб чиқиши ва уларнинг классификацияси бўйича мавжуд манбалар таҳлили</i>	24.03.2015	
3.	<i>2-bob. Амалий машғулотлар учун электрон услубий таъминотларни яратиш талаблари ва воситалари</i>	26.04.2015	
4.	<i>3-bob. Амалий машғулотлар учун мультимедиа дастурий маҳсулот ишлаб чиқиши</i>	4.05.2015	
5.	<i>Ҳаёт фаолияти хавфсизлиги</i>	18.05.2015	
6.	<i>Хулоса</i>	29.05.2015	
7.	<i>Фойдаланилган адабиётлар рўйхати</i>	3.06.2015	

Битирув малакавий иши раҳбари _____
(фамилияси, исми, шарифи) (имзо)

Топшириқни бажаришга олдим _____
(талабанинг фамилия, исми, шарифи) (имзо)

Топшириқ бажарилган сана “ ____ ” _____ 2016 й.

Кафедра мудири _____ доц. О.О.Жакбаров